

109

CSENDŐRSÉGI LAPOK

MEGJELENIK
HAVONTA KÉTSZER

SZERKESZTI
PINCZÉS ZOLTÁN
SZÁZADOS

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre — — 12 pengő
Félévre — — — 6 pengő
Negyedévre — — 3 pengő

CSENDŐRSÉGI LAPOK

SZERKESZTI PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengő, negyedévre 3 pengő

Megjelenik
havonta kétszer

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy Isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

Csendőrbál.

A legjobban sikerült elitbálokról szoktak az ujságok úgy megemlékezni, ahogy a székesfehérvári csendőr altiszti bálról írtak. Az pedig, amit erről a bálról olvastunk és hallottunk, sokkal örvedetesebb és — nézetünk szerint — sokkal fontosabb, semhogy szó nélkül tudnánk elhaladni mellette.

Az igazán jó csendőr a szolgálatának él, akár van puska a vállán, akár nincsen. Lelkiismeretes ember nem tudja a hivatását önmagától elválasztani, szolgálati és magánéletét nem tudja egymástól órákra osztva függetleníteni. A csendőrt magánéletében is befolyásolnia kell annak a tudatos vagy ösztönszerű lelki készségnek, amit kötelességérzetnek nevezünk és ami a testület és végeredményében a közjó érdekének szünet nélküli szolgálatában nyilvánul.

Ez a követelmény azonban korántsem jelenti azt, hogy a csendőrnök a maga magánéletét is teljesen és kizárólag a szolgálatnak kell szentelnie. A gondtalan pihenés óráira a csendőrnök is éppen úgy szüksége van, mint bárki másnak; az élet apró örömeit, az ártatlan szórakozás felüdítő kellemességeit és a soha vissza nem térő fiatalság tavaszának napsugarát senki sem akarja a csendőrtől megtagadni. De — és ez nagyon fontos — meg kell találni a szórakozásnak is azt az okos és helyes módját és mértékét, amely méltó a csendőrhöz és a csendőrséghez.

Jó bajtársak egymás között érzik magukat a legjobban akkor is, ha szórakoznak. Ha azonban valaki néha más társaságot is felkeres, ám tegye, de szigorúan válogassa meg azt a társaságot s ha az befogadta, tudjon abban úgy viselkedni, ahogy kell. Aki számot tart arra, hogy a maga társadalmában megbecsüljék és szívesen lássák, az nem vonhatja ki magát a társasélet kötelezettségei alól sem. Az illedelmes ember mindenki előtt rokonszenves, még ha egyéb jó tulajdonságainak mértéke szerényebb is; az illetlen, faragatlan, vagy ügyetlen ember bosszantó s vagy megszólás, vagy gúny tárgyává válik.

Az a csendőr, aki a maga esiszolásával nem törődik, kényelmetlenül és félszegen érzi magát a jobb társaságban, az ilyen csendőr csak a korcsmban van otthon, ahol nem kívánnak tőle egyebet, mint hogy igyék és fizessen. A legkiválóbb csendőr

sem tökéletes, ha egyénisége nem áll összhangban szolgálati értékével, ha megjelenésével, viselkedésével és modorával lerontja mindazt, amit egyéb jótulajdonságaival megszerzett.

Ugy szeretjük mi látni a csendőrt szolgálaton kívül, ahogy a székesfehérvári csendőrbálon láttuk: reggel hat órakor sem volt egyetlen csendőr sem, akinek kezéről hiányzott volna a hófehér keztyű, aki egyetlen pohár borral többet ivott volna, mint szabad s aki csak egy pillanatra is megfélemedezett volna az illemlről, amellyel társaságának tartozott. Öröm volt nézni, milyen kedvesek, figyelmesek, illedelmesek és szolgálatkészek voltak a hölgyekkel, szerények és tiszteletteljesek illusztris vendégeikkel szemben, szépen, ügyesen táncoltak, egyetlenegy sem volt közöttük, aki kifogásra adott volna okot. Lám: még táncolva is lehet a testület hírnevét és becsületét növelni, még mulatni és szórakozni is lehet úgy, hogy a magyar csendőr dícsérete fakadjon belőle.

A csendőr szolgálata a faragatlan, nyers emberek fékmentésével telik, megilleti hát a dícséret, ha meg tudja találni a hangot és viselkedést, amely a bálterem parkettjéhez és a fehér keztyűhöz illik.

Ezt természetesen tanulni és gyakorolni kell. Nem úgy, hogy a csendőr minden szabad idejét a laktanyán kívül, idegen társaságban töltse, mert erre semmi szükség nincsen, hanem, hogy minden alkalommal, akár bajtársai, akár idegenek között van, mindig viselkedjék úgy, ahogy azt a társadalmi illemszabályok megkövetelik. A szűkkörű, bizalmas társaság, a meghitt bajtársi kör sem jogosít fel senkit arra, hogy ne úgy viselkedjék, ahogy nagyobb nyilvánosság előtt viselkedne. Csak úgy lehet elérni, hogy az illedelmesség ne ideiglenesen önmagunkra erőszakolt, kényelmetlen, hamis máz, hanem valódi egyéniségünknek természetes megnyilvánulása legyen.

Erre természetesen nemcsak a bálteremben van szükségünk, hanem elsősorban a mindennapi életben, sőt szolgálatunkban is. Akinek annyi és annyi-féle emberrel kell érintkeznie, mint a csendőrnök, annak mindennél nagyobb súlyt kell helyeznie arra, hogy másokkal való érintkezése ne csak lényegileg, hanem formailag is kifogástalan legyen. Ezt pedig nem a bálteremben, hanem az életben kell megtanulni, mert a bálterembe már nem tanulni, hanem csak vizsgálni meg az ember.

Azt mondja az új Szolgálati Utasításunk, hogy: „A társadalmi magatartási szabályok és érintkezési formák ismerete a csendőr társadalmi helyzetét teszi kedvezőbbé”. Székesfehérvári bajtársaink már tanúságot is tettek erről az igazságról. Bizonyosak vagyunk benne, hogy a jó példa nem marad magára.

Emlékezzünk ...!

Évfordulóhoz értünk!

Március 15-én ünnepeljük 79-ik évfordulóját annak a történelmi időnek, ami a mai Magyarország társadalmi és gazdasági alapköveit lerakta.

Ez az ünnepnap minden évben bekopogtat hozzánk és mi ünneplő lélekkel vártuk mindég!

Hét év óta azonban más színt, más értelmet, más célt és más jelentőséget nyert a márciusi ünneplésünk, mint régen... Nagy-Magyarország idején!

A régi márciusi ünneplésünk tele volt politikummal... tele volt Ausztria felé irányult közjogi fogadkozásokkal!

A régi március ünnepélye mögött ott égett a magyar vágy: báresak egyszer el tudnánk érni teljes állami függetlenségünket! A régi márciusok a magyar nép közjogi harcainhoz szolgáltatták a lelkesítő erőt, a politikai törekvések onnan merítették népszerűségüket!

A ma márciusa ezzel szemben Trianon magyarjának komoly töprengése és erős fogadalma!

A mai március idusán Janus fővel áll a búsuló magyar a második ezredév küszöbén! És míg egyik arcával a múlt emlékei közt kutat, addig másik tekintetével a szebb magyar jövő útjait keresi.

A ma magyarjára kettős kötelességet jelent ez az évforduló: egyfelől értékelnie kell azt a szent hagyományt, amit egy évezred történelmében — közelebről 1848 március eseményeiben — örökségül kapott; másfelől át kell éreznie azt a nagy felelősséget, ami ezzel a hagyománnyal szükségképpen vele jár.

Vegyük tehát a kezünkbe nemzetünk szent bibliáját: a magyar történelmet és ismerkedjünk meg ez évforduló jelentőségével.

Ez annyival könnyebb feladat lesz, mert hiszen mi történelmi idők gyermekei vagyunk és így érzékekkel bírunk ahhoz, hogy az eseményeket megítélhessük. Másfelől a 79 év távlata is elősegíti azon törekvésünket, hogy 1848 márciusának eseményeit a kellő világításban, történelmi következményeivel együtt értékelni tudjuk.

1848 március 15-ikének elsősorban gazdasági téren mutatkozik az óriási jelentősége.

Sevilla.

Irta: dezséri BACHÓ LÁSZLÓ százados,

a m. kir. Honvéd Ludovika Akadémia tanára.

A Cádizból Sevilleba vezető vasúti vonal mentén az utas semmit, vagy nagyon keveset lát azon szépségekből, melyeket előbbi olvasmányai alapján Andaluziában találni remélt. A nálunk uralkodó közhit szerint Andaluzia a mesék országa, egy tejjel-mézszel folyó Kánaán, egy buja növényzettel pompázó Éden kertje, hol senki sem dolgozik, hanem a hasát sütteti a nappal s az édes anyaföld dologtalan gyermekeit ingyen látja el minden jóval, bőkezűen mindent megteremve neki.

Bevallom őszintén, a közhit ezen Andaluziája csak a képzeletben és régi útleírásokban létezik. Lehet, sőt valószínű, hogy ez az ország évszázadokkal ezelőtt ilyen lehetett. Én azonban már nem sokat láttam ebből a mesebeli Kánaánból. Hellyel-közzel akadnak ugyan igazán tündéri szépségű részei. Cordoba és Malaga gyönyörű vegetációjánál talán a paradicsomé sem lehetett szebb. De általánosítani nem szabad.

Andaluzia a valóságban egy általában sívár, vízszegény, poros síkság, sőt helyenként sivatag. A síkságon aránylag kevés megművelt föld, annál több a legelő, melyen a bikaviadalok céljaira tenyésztett bikacsordák legelésznek. Kevés a falu is. Csak ezek közvetlen közelében élénkebbek, üdőbbek a színek és kedvesebb a vidék képe. Különben a képzeletbeli tündérligeteknek semmi nyomuk, az egész síkság inkább leverőleg, nyomasztólag, mint üdítőleg hat a kedélyre. Ez a sívár vidék a ma Andaluziája, de amelyben, mint említettem, nem hiányzanak itt-ott a valóban megénekelni való helyek sem. Azonban a mostani Andaluziát nem ezek az elszórt oázisok jellemzik.

Önkéntelenül azt kérdezi önmagától az Andaluziából már most, a vasúti kocsiiban kiábrándulni kezdő utas, hogy hol van, hová lett mindazon szépség, melylyel a képzeletnek ezt a mesebeli országát költők, írók,

Ugyanis ekkor mondatott ki a jogszabály, hogy ingatlan Magyarországon mindenki szabadon szerezhethet és ingatlanával megkötöttség nélkül, szabadon rendelkezhetik. Ekkor tehát szakítottunk azzal a több évszázados állapottal, mely szerint az országban ingatlan csak nemes ember szerezhethet és az ország más, nem nemes rendű lakosai, csakis mint városi polgárok, a városok falain belül bírhattak ingatlan tulajdonnal.

A mezőgazdasági ingatlanok művelési rendszere addig a jobbágy- és zsellérmunka rendszerén nyugodott. Ez gyakorlatilag azt jelentette, hogy a földművelés munkáját a jobbágyok és zsellérek végezték, akik munkájukért nem pénzbeli díjazást kaptak, hanem az általuk termesztett terménynek bizonyos hányadát a földtulajdonosnak leróva, a megmaradt rész képezte a munkabérüket.

Ez volt a termény- vagy ősgazdaság rendszere.

De maguk a nemes rendű földbirtokosok sem rendelkezhetek szabadon ingatlanaikkal, mert az 1351-ik év óta fennállott ősiségi törvény ezt lehetetlenné tette.

Vagyis 1848 márciusa előtt a magyar gazdasági élet a megkötöttség állapotában folyt le és a következő képet nyújtotta:

A föld tulajdonosai a főurak, a főpapi rend és a középnemesség voltak, akik birtokukat a mai hitbizományi rendszernek megfelelő módon birtokolva jobbágyaikkal és zsellérekkel műveltették.

A városi polgárság látta el azt a kismérvű kereskedelmet, aminek szükségessége itt akkor fennállott, ugyanők látták el az országot ipari cikkel is, amely legnagyobb részben a mezőgazdasági nyerstermények feldolgozása révén állott elő. Ezen ipar sem volt szabadon üzhető, hanem csak a céhrendszerek keretén belül, szabályokhoz kötött módon volt gyakorolható.

A pénzgazdaság, vagyis a pénzzel való kereskedés — amit ma a bankok és hitelintézetek végeznek — főképpen a zsidóság és kismérvű városi polgárság foglalkozási köréhez tartozott.

1848 márciusával megindult egy új gazdasági folyamat, amit a földbirtokok szabad forgalma, az ipar és kereskedelem szabaddá tétele és a terménygazdaságból a pénzgazdaságra való áttérés jellemez.

utazók díshimnuszai feldíszítették? A mórok idejében ez a tartomány tényleg Kánaán földje volt, aminek a magyarzata az, hogy abban az időben igen sűrű volt a lakosság, a síkságot pedig a Guadalquivir vizéből táplált öntözőművekkel, esatornákkal öntözték, ami azután dúsán tenyésző növényzetet eredményezett. A mórok kitakarodása után, mivel a lakosság pótlásáról senki sem gondoskodott, ezek az öntözőművek a legnagyobb részben elpusztultak. Nem a keresztény hódítók vallásos fanatizmusa, mint sokan állítani szeretik, volt az oka Andaluzia pusztulásának, mert hiszen olyan barbár hódító még nem akadt, aki a saját országát elpusztította és a saját fejőstehenét agyonverte volna. Ennek a fájdalmas hanyatlásnak a valódi oka inkább az, hogy az arabok kivonulása után nem volt elég munkaerő az általuk létesített öntözőművek üzemeltetéséhez és a művelés alatt állott területek továbbműveléséhez. A munkás kezek hiánya még fokozottabb mértékben vált érezhetővé Amerika felfedezése után, mikor az amúgy is gyér népességű Spanyolország egy olyan probléma megoldásával találta magát szemben, melyet sajátmagának fokozatos elsorvasztása nélkül abban az időben Európának talán egy országa sem tudott volna megoldani.

Ez a probléma pedig a Columbus, Pizarro, Cortez és a többi hódító által a spanyol korona uralma alá hajtott Ujvilágnak spanyolokkal való benépesítése volt. Mexico kincsei, Peru aránya, melyet hajósámra szállítottak Sevilleba, a spanyol flotta nagyrészt andaluziai hajósokból álló legénységének a képzeletet izgató elbeszélései, oly nagy hatással voltak a kalandos vállalkozásokra különben is hajlamos andaluz népre, hogy az hajósámra hagyta el hazáját és az Ujvilág gyarmatain telepedve le, ott munkával igyekezett közreműködni a tűzzel-vassal odaplántált spanyol uralom megszilárdításánál. Annak, hogy Amerika gyarmatosítói túlnyomó részben andaluzok voltak, nem utolsó oka volt az sem, hogy Columbus családja Sevilleban lakott és Pizarro, Cortez, valamint több

Ennek a gazdasági rendszernek első apostola és életre keltője Széchenyi István gróf volt, aki magyar lelkének nagy, fanatikus erejével arra törekedett, hogy Magyarországot ősi, elmaradott gazdasági állapotából kiemelve a gazdasági élet szabaddá tétele és a hitel megszervezése révén egy új, gazdaságilag jól megalapozott, boldog Magyarországot teremtsen meg.

Amit e téren Széchenyi kezdeményezett, az a márciusi események hatása alatt máról-holnapra — mondhatjuk, hogy minden előkészület nélkül — kelt életre.

Ez a gazdasági újjáalakulás azonban a gyakorlati megvalósításnál nem ment simán és — ha ma végigtekintjük azt az utat, amit e gazdasági berendezkedés új pályáján megtett a magyar faj — azt kell látnunk, hogy az új életberendezkedésben igen érzékeny veszteség érte éppen azt a magyar középneemességet, amelyik az 1848 március 15-ikének áldozatos híve és létrehozója volt és következménye lett annak a ténynek, hogy a magyar középneemesség gyökere ettől az időtől kezdődőleg szakadt el a magyar rögtől és napról-napra vesztett gazdasági súlyából és társadalmi jelentőségéből.

Ennek a helyzetnek mélyreható történelmi okai vannak.

Alig mondották ugyanis ki az ősiség eltörlését, a jobbgység felszabadítását és a magyar föld szabad forgalmát, máris rátört minden oldalról a magyar fajra az ellenség és nemcsak a márciusi alkotmány, hanem a magyar népnek pusztá léte és fennmaradása is veszélyben forgott.

Az ország szélein azok a nemzetiségeink gyújtották fel elsőnek a pusztító tüzet, azok az oláhok, szerbek és horvátok gyilkolták halomra a védtelen és ilyen támadásra előkészületlen magyar birtokosságot, akik teljes mérvben részesülhettek azokban a gazdasági előnyökben, amelyeket a magyar nép nekik nyújtott és amiket a magyar nemesség nagy áldozata nekik felkínált.

Megindult tehát az 1848—49-iki magyar szabadságharc. Ez a harc — bár a középneemesség szellemi vezetése alatt folyt le — volt évszázadok óta első küzdelmünk, amelyikben a magyar nemzet minden rétege, a magyar földnek minden becsületes, lelkében és szívében magyar polgára résztvett.

más hódító és kalandor ennek a városnak a szülöttei voltak, kik elsősorban legközelebbi honfitársaikat juttatták a busásjövendelmű tengerentuli hivatalokhoz és a nemkevésbé busás haszonnal kecsegtető gazdátlan latifundiumokhoz, ültetvényekhez, amelyeket csak el kellett foglalni és a bennszülötteket munkára fogni. Ez mindenestre könnyebb feladat volt, mint odahaza a hiányzó arab munkáskezeket izzasztó munkával pótolni.

Amerika felfedezése és benépesítése volt tehát az oka Andaluzia, tágabb értelemben egész Spanyolország hanyatlásának. Az anyaország, hogy gyarmatait táplálja, megfosztotta magát saját erőforrásaiktól és lassan elorvadt. A nagy mút dicsőségét és legendás szépségét a régi kultura muzeális temetőinek, Cordoba és Granadának a műemlékei és a kedvező földrajzi fekvésénél fogva magát nagyjából a felszínen tartani tudó Sevilla őrzik.

Ha sevillai embert kérdezzük meg, ki is alapította tulajdonképpen ezt a legrégebbi időből származó műemlékekben oly gazdag, gyönyörű várost, azt a nagyon komolyan értett választ fogjuk kapni, hogy a város alapítója maga Herkules volt. A sevillai cicerone mindjárt utal is az Alameda de Hércules-re, a város északi részén fekvő szép sétányra (melyet különben is érdemes megnézni), ahol két magas gránitoszlop van, a Herkules oszlopai. Ezek valaha tényleg egy Herkules-templom oszlopai voltak s itt csak az újkorban állították fel őket. De a néphit szerint maga a félisten szúrta be őket a földbe vándorlása közben azon a helyen, melyet legszebbnek talált arra, hogy ott várost alapítson. Nem kell esodálkozni azon, hogy Herkules úkapjukra nagyon büszkék, kinek az emlékét számos népballada őrzi, mert hiszen az andaluzok szeretik a szuperlatívuszokat. Akadnak olyanok is, akik Noé pátriárka unokáját, Tharsist tartják Sevilla alapítójának. Igaz, ennek az ellenkezője sem bizonyítható.

Viszont ennek az egy éven át tartott küzdelemnek az lett a velejáró következménye, hogy a magyar középneemesség, amelyik átengedett birtokaiért Kossuth-bankókban kaptá meg a csekély kárpótlási díjait, e pénznem megsemmisülése folytán ingatlanából ingóvá: földből Kossuth-bankóvá változott vagyonát elvesztette. De elvesztette másrészt azért is, mert a szabadságharcunk leverését követő elnyomatás idején a magyar középneemesség jórésze üldözött vaddá lett, menekülnie kellett az osztrák hatóság üldözése elől. Így a gazdaságok gazda nélkül maradtak, dudva nőtt a magyar ugaron, kihalt a történelmi élet a magyar kuriákból és idegenek ültek be a pusztuló magyar udvarházakba.

Tehát prédává lett a magyar föld, olesóvá a magyar élet; csak egy volt drága: a pénz, ami a magyar lélektől idegen, a magyar történelemmel és nemzeti hivatással nem törődő érdeket szolgált és a magyar fajtól jórészt idegen mentalitású kezekben diktálta a gazdasági harc új tempóját! Így vezetett az 1848 márciusi napok ragyogóan indult gazdasági pályája az események tragikus közrejátszása folytán a magyar középneemesség gazdasági pusztulásához.

Hogy ez a könyörtelen gazdasági helyzet a későbbi évek során hová vezetett, hogy a magyar föld — mely 1848-ig feltétlenül biztosította a magyar faj fennmaradását — milyen sorsra jutott, mutatja az a tény is, hogy egy emberöltővel azután, hogy a gazdasági szabadságot proklamáltuk és becsületesen megvalósítottuk, már Erdélyben a román bankok aranya előntötte és magához váltotta az elpusztult magyar földet és ugyanott megmozdult a magyar faj talpa alatt az életet adó anyaföld. De ugyanígy érezhetővé vált a Bácskában és Bánátban, valamint Horvátországban is, hogy mozog alattunk az államélet alapja: a föld.

Az igaz, hogy a márciusi időket követett szabadságharc és elnyomatás kora a magyar iparos- és kereskedővilágot is megviselte, de ezek vesztesége sokkal kisebb mérvű volt, mint a földbirtokosoké azért, mert ők már 1848 márciusa előtt is be voltak némileg a pénzgazdaságra rendezkedve, így az átalakulás nem érte őket váratlanul és mert másrészt a Bach-korszak elnyomása rájuk alig nehezedett, hiszen foglalkozásuk nem-

A feníciaiak az elsők, kik itt ma is látható nyomatokat hagytak hátra. Krisztus előtt 45-ben a város Hispalis néven római gyarmat. A rómaiak idejéből több építmény maradt fenn, így a város közelében levő nagy római cirkusz, az említett oszlopok, városfalak maradványai és tornyok, azután a vízvezeték, melyet a rómaiak óta minden gazda karbantartott, úgy hogy az ma is használatban van.

A vandálok 441-ben Andaluziát is elpusztították; félszázaddal később a nyugati gótok lettek az urak, de ezektől semmi emlék sem maradt fenn. Az utánuk következő mórok „Isbiliah“-ból, mint ők Sevillát nevezték, tündérvárost csináltak. 1248-ban kasztíliai Ferdinánd spanyol király kiverte innen a mórokat, de a keresztény királyok alatt is a mór építőművészet volt az uralkodó néhány évszázadig és a mórok idejéből származó műemlékeket is nagyjában megkímélték. A mór idők óta Sevilla, noha ma is egyik legjelentékenyebb helye Spanyolországban, sohasem tudta előbbi fényét elérni, még a felfedezéseket követő évszázadban sem, amelyet pedig Hispánia fénykorának mond a történelem.

Utazásaim közben valahányszor olyan dolgot akartam megnézni, amelytől nagyon sokat vártam, rendszeren el szoktam szökni útítársaimtól, nehogy esetleges profán megjegyzések elmélyedésemben és gyönyörűségemben zavarjanak. Itt pedig annyi gyönyörű látványt vártam az emberre, hogy az ember nem is érti meg, miért fordul meg olyan kevés magyar ember Spanyolországban? Pedig igaza van a sevillai dalnak: „Quien no ha visto Sevilla, no ha visto maravilla...“ (Aki nem látta Sevillát, az még csodát nem látott).

Vegyük tehát ezeket a „csodákat“ szép sorjában, nehogy eltévedjünk. A legelső dolog, amit az ember itt megnéz, természetesen a székesegyház világhírű tornya, a Giralda. Bejáratát keresve, betévedtem a katedrális egyik udvarába, a narancsfákkal beültetett

zetközi jellegénél fogva ők könnyen alkalmazkodhat-
tak az akkori hatalmi helyzetekhez is.

1848 márciusának másik nagy jelentősége a társadalmi átalakulásban mutatkozik:

1848 előtt a magyar társadalomban csak a főpapok, főurak és közepnemesség jöhetett figyelembe; csakis ezeknek a rendeknek volt az országra kiható jelentőségszerű társadalmi súlyuk és jelentőségük.

A városi polgároknak csak saját városuk területén és körletén belül volt társadalmilag elismert helyzetük, a városuk falain kívül, az ország vidékein már társadalmi helyzetük ingadozó és mindenkor csak az egyén értékeitől függő jelentőségű volt.

A vidéken élő jobbágyoknak és zsellérsorsú földművelőknek semmiféle társadalmi igényük nem volt és így társadalmi jelentőségük sem lehetett.

Az országban lakó zsidóságnak sem volt semmiféle társadalmi tekintélye, avagy értékelése.

Az ország szélein tömegesen élt nemzetiségek befelé élve saját igényük és az adott gazdasági helyzetnek megfelelően rendezkedtek be társadalmilag anélkül azonban, hogy ezen életberendezkedés formába vagy tartalmába a magyarság valaha is beleavatkozott volna.

1848 március 15-ike e téren is óriási fordulatot hozott:

A magyar közepnemesség, mint a márciusi mozgalmak lelke — megnyitotta kastélyainak sorompóit és lemondva egy évezred óta élvezett történelmi jogairól, testvereként oltta keblére a magyar földön lakó minden rendű, rangú, életerdekű és foglalkozású lakosságot. Ettől kezdve minden társadalmi szabálytól és jogi formulától mentesülve a magyar haza minden polgára bejuthatott a magyar közepnemességből középosztályba átalakult társadalmi csoportba, aki szellemi képességeivel, erkölcsi felfogásával és kulturális igényével fogva oda törekedett, és másfelől meg tudott felelni azon általános követelményeknek, amiket egy középosztálybeli — hogy úgy mondjuk — úri embertől elvárt a magyar társasélet.

A felszabadult jobbágyok és zsellérek, valamint az iparos- és kereskedővilág lelkében is feltámadt a társas élet utáni vágy. Ezzel együtt lassan kialakultak a

földműves és ipari munkások és polgárok társadalmi csoportosulásai is.

Ezen csoportok azonban nem voltak egymástól átláthatatlan kínai falakkal elválasztva, hanem az egyik csoportból a másikba felemelkedésnek, avagy a visszasütyedésnek minden lehetősége nyitva állott az egyének részére. Pusztán csak a főúri osztályról mondhatjuk el, hogy a társadalmilag alatta élőkől ridegen és megreven elzárkózott.

Ha már most 1848 március 15-étől a mai napig eltelt időn át a társasélet kialakulását szemügyre vesszük, a következő érdekes megfigyelésekhez jutunk:

Míg városi lakosságunk körében hatalmas erővel indult meg a küzdelem a közepnemesség történelmi keretéből kialakult középosztályba való bejutásért és ez pár év leforgása alatt annyira sikerült is, hogy a mai magyar középosztályban már hiába keresünk olyan rétegvonalakat, amelyek a középosztálynak — hogy úgy mondjuk — történelmi jogcímekkel is bíró egyedeit az újonnan beérkezettől elválasztják és amíg a városi középosztályok uralkodó szinét a polgári elem túlsúlya adja meg, addig a falusi lakosság mai egyedei ugyancsak ma is abban a társadalmi korban élnek életüket, ahol ősapjukat az 1848. év márciusi eseményei találta. A fajú jobbágy- és zsellériakossága körében ma is igen halványan él az a vágy, hogy a középosztály körébe felemelkedjenek. Ez az osztály még ma sem bír kellemes érzéssel ahhoz, hogy ennek a társadalmi emelkedésnek erkölcsi erejét, jelentőségét és gazdasági tartalmát kellőleg értékelni tudná. Viszont a fent vázolt gazdasági tragédia társadalmi következményének tudható be az a mai tényleges helyzet is, hogy a magyar falvakból kiszorult a régi közepnemesség birtokososztály és — történelmi tekintélyét apopenzre váltva fel — jól-rosszul a városi polgárság soraiban helyezkedett el.

Ez a társadalmi átalakulás a közepnemesség áldozata folytán jött létre azon tény által, hogy a magyar nemesség előjogairól önként lemondva a márciusi eszmék vívmányaként törvénybe iktatta a társadalmi és jogi egyenlőséget, a köztelherviselést, a vallások szabad gyakorolását és a törvény előtti egyenlőséget.

Ha azonban ma visszatekintünk és megfigyeljük azokat a következményeket, amikkel ezek az átalakulá-

Patio de Lagarto-ba. Ennek az udvarnak a templomba vezető kapujáról egy kitömött krokodil lóg le, azért hívják a kaput is Puerta de Lagarto-nak. (Lagarto: gyík, krokodil). Fából faragott, mindenféle képekkel és feliratokkal kicifrázott gyík nem ritkán szerepel a spanyol katedrálisok bejáratánál. Sohasem tudtam rájönni, hogy ez mit jelent, miért van az a krokodil ottan? Fejtörésem feltűnhetett a koldusoknak, mert az egyik rögtön szolgálatkészén felvilágosított:

— Este lagarto es la Prudencia. (Ez a krokodil a Bölcsességet jelenti.)

Jó, ez tehát a Bölcsesség, a fő erények egyike, de hát miért kell ennek épen a kapura ráerősítve lenni?

Alighogy megköszöntem a szíves felvilágosítást, már egy tuca koldus vett körül és mind a tizenkettő egyszerre magyarázta azt is, amire nem voltam kíváncsi, közben egymást lökdöste és szidta, hogy jobban érvényesüljön. A nagy vitatkozásnak azzal vettem véget, hogy nadrágzsebeimet kifordítottam és sajnálkozó vállvonogatással adtam tudtára az ambiciózus társaságnak, hogy én nem vagyok idegen, én idevaló vagyok... Ezt a bölcs gondolatot, melyet később is többször alkalmaztam gyakorlatilag, valószínűleg a krokodil, a Bölcsesség sugalmazta... A spanyolok lenézőleg mértek végig és a faképnél hagytak.

A kitömött krokodilt különben 1260-ban az egyiptomi szultán küldötte ajándékba a spanyol királynak, ki azt a kapu tetejére egy elefántagarral és azon kantárral erősítette oda, melyet valamikor állítólag Cid használt...

De a krokodil hatalma a toronyra már nem terjedt ki, mert ott már nem volt szerencsém, pedig ugyan csak nagy harcot kellett vívnom a koldusokkal. De ezek már sem az üres zsebeknek, sem pedig spanyol beszédnek nem hittek, hanem a szemembe nevettek, megdicsérték, hogy milyen szépen tudok spanyolul, sőt az egyik szemtelenül azt a megjegyzést tette, hogy már azért sem lehetek spanyol, mert olyan bolond nem akad ennek a földnek a szülőttei között, aki, ha csak

nem hivatásos vezető, ilyen rekkenő melegben kedvet érezne magában egy ilyen magas toronyba felmászni. Az okoskodás, ha szemtelen is, okos és mulatságos volt s így megadtam magam sorsomnak s nem is igen sajnáltam a „válságdíjat“, melyet le kellett adnom, hogy a derék caballérok egyedül hagyjanak.

Ahogy a toronyba vezető rámpákon felfelé ballagok, elébem áll egy ór s rámparancsol, forduljak vissza, mert magános embernek a toronyba nem szabad felmenni. Hiába magyaráztam neki, hogy nem vagyok öngyilkosjelölt, nem is szédülök, a nagyharangot sem akarom elvinni. Csak akkor engedett tovább, mikor az egyedülletet egy újabb pezetéval megváltottam. Ez a jelenet néhányszor megismétlődött ugyanazon eredménnyel. Sajnos, hogy a spanyol hatóságok a koldulásnak ezt a szemérmetlen módját nem tudják, vagy nem akarják megakadályozni.

Valami harminc és egynehány igen kényelmes rámpa vezet fel a toronyba. Azt mondják, hogy mint Napoleon a velencei Campanille-be, Katholikus Ferdinánd a Giralda lóháton ment fel.

A Giralda a mórok a XII. században kezdték el építeni az algebra feltalálójának, egy Al-Dzseber nevű arab tudósnak a tervei szerint és személyes vezetése alatt. Nem hiába tervezte egy ilyen tudós, mert ez a minaré a legszebb mindazok között, melyekkel a mohamedán építőművészet megajándékozta a világot. Egy cseppet sem hasonlít a keleti mohamedán országokban látható elegáns, vékony minarékhöz, mert ugyanis a nyugati mohamedánok imatornyai, így a Giralda is, általában szélesebbek, vastagabbak s hogy mégis könnyűnek és karesúknak tünnek fel, azt a kecses formájú ablakoknak köszönhetik.

A hagyomány szerint a Giralda alapkövei alá az arab-spanyol harcokban elesett keresztény lovagok maradványait tették. Az arabok égő fantáziája így szimbolizálja a félhold hatalmát a kereszt felett. A torony eredetileg csak 36 méter magas volt; a keresztény uralom alatt azonban még öt emeletet raktak

sok jártak; főként ha figyelembe vesszük az emlékünkből fájóan élő két forradalom és Trianon tapasztalatait, úgy a következőket állapíthatjuk meg:

A magyar élet nagy átalakulásának megindítója „a legnagyobb magyar”: Széchényi István gróf és a lánglelkű Kossuth Lajos voltak.

Mindkettő fanatikus szeretettel dolgozott fajtájáért! Mindkét államférfi előbbre akarta a magyar népet vinni a boldogabb jövő felé!

De más volt az eszköz, amit terveik megvalósításánál felhasználni akartak és egészen más volt a mód, ahogyan eszméiket a gyakorlati életbe átültetni gondolták.

Széchényi azt tartotta, hogy a magyar fajt európai színvonalra kell emelni, de ennek fokozatos fejlődéssel kell végbemennie úgy, hogy a magyar faj gazdasági helyzete meg ne rendüljön, hanem ellenkezőleg megerősödjék és hogy domináló szerepét és történelmi hivatását itt, a Kárpátok medencéjében feltétlenül megőrizze.

Kossuth ezzel szemben azt vallotta, hogy az átalakulásnak azonnal, késedelem nélkül meg kell történni. O abban a hitben élt, hogy ha a magyar nép történelmi csatái nemesi előjogaikról lemondanak és mindenüket megosztják a magyar föld összes lakóival, úgy a szent áldozathozatal feltétlenül ki fogja váltani a hála érzetét a magyar föld minden polgárából, akik ez ajándék révén a magyar haza edes gyermekeivé lettek és ennek a hálanak összeforrasztó tüzeben ki fog alakulni az egy érzésű, egy célú, egy eszméért élő magyar nemzet.

A márciusi ifjak Kossuth mellé állottak; a politikai magyar nemzet őt fogadta el vezéréül, amivel lekötötte magát a Kossuth által felállított program mellett.

Széchényi félreállott, de nem szünt meg nemzetéért tovább dolgozni és amikor látta, hogy a Kossuth által előírt útirány közjogi forradalomhoz vezethet és hogy a nemzetiségeink nemesak hogy nem honorálják a nekik nyújtott előnyöket, hanem egyenesen a magyar állam episége ellen törnek, fajtájaért aggódó lelke elborult a veszélyektől való félelmében.

A történelem eseményei azon a ponton feltétlenül

föléje. Az alsó emeleten vannak a harangok, felettük pedig az óramű. Egy felső emelet dór, a másik ion stílusú. A torony vastag falait helyenként oszlopok által alátámasztott, patkóalakú csipkézett ívekben rajzolt gyönyörű kettős ablakok törik át. A torony tetejére egy kupola van ráépítve, amelyiknek a stilusa nem áll összhangban a Giralda többi részével. A kupolán egy öt méter magas, csekély 13 mázsát nyomó bronzszobor, a HIT szobra áll, mely függőleges tengelyén a széllal forog s így a szélkakas szerepét is betölti. A szélfelfogó felület a szobor kezében levő zászló. A forgó szobortól kapta a Giralda a nevét (spanyolul girar: forogni). A torony teljes magassága valamivel kevesebb száz méternél.

Odalépek az egyik patkóalakú remek kettősablakhoz és mialatt tekintetem az egyik oldalon az alattam levő házak udvaraiba hatol be kíváncsian, a másik oldalon pedig a város távolabbi részeiben és a vidéken gyönyörködik, ismét előterem egy újabb, Isten a megmondhatója, már hányadik „vezető” és rossz angolsággal (ez bizonyosan jó borraivalót várt tőlem), de nagyon barátságosan közli velem, hogy a Giralda 25 harangja közül a legnagyobbikat 1688-ban húzták fel és tízezer tallérba került. Megtudtam tőle azt is, hogy a Giralda büszkélkedett 1400-ban az első toronyórával Spanyolországban s talán az egész világon. Meg kell adni, hogy ezek a vezetők, bármennyire alkalmatlanok is különben, nagyon jól vannak tájékozva.

Kár, hogy a Giraldának sok része már nem az eredeti, mert a gyakori földrengések és villámcsapások okozta rombolások miatt többször kellett részlegesen renováltatni.

A legfelső mellvédéről a kilátás valóban olyan tündéri, mint amilyen csak lehet csaknem száz méternyi magasságból. Alattam a Patio de los Naranjos, ez a régi, poétikus nagy kert, hasonló többi testvéreihez, melyek a csend poézisébe burkolják a spanyol katedrálisokat; a csendes, szűk utcák, amelyekbe alig hatol

Széchényinek adtak igazat, hogy a magyar faj összes történelmi jogának azonnali feladása csakhamar érezte hátrányos következményeit is.

1848 előtt ugyanis a társadalmi emelkedésnek: a politikai magyar nemzet testébe bejutásnak, vagyis a nemesség elnyerésének egyetlen módja az volt, hogy az erre törekvőnek fegyverrel kezében, életének felajánlásával kellett harcolnia a magyar államért.

Viszont a nemesség megszerzése annyi társadalmi előnnyel, annyi gazdasági kedvezményel és olyan megkülönböztetett jogi helyzettel járt együtt, hogy a külföldről bármi okból ide került idegeneknek — ha itt akartak otthont találni — érdemes volt ezt a legnemesebb áldozatot is meghozniok.

Másfelől az is tény, hogy aki egyszer a magyar nemesség tagja lett, az átvette a magyar faj történelmi tradícióit és jobban, rosszban osztozkodott ezentúl a magyar sorssal.

Miután azonban a nemesi előjogokat eltörölték és az idegenek éppen olyan könnyen megszerezhették a magyar állampolgársággal együttjáró jogokat, mint azok, akiket ehhez a földhöz történelmi gyökérszálak fűztek és miután ettől fogva itt azok is élvezték a magyar föld jogait, akik egyébként a kötelezettségekben vagy egyáltalán nem, vagy csak kényszerűségből vettek ki a részüket, ezzel megszűnt a leghatalmasabb vonzóerő, ami az idegeneket eddig arra bírta, hogy ne csak nyelviileg, de szívből is magyarokká váljanak és az ezen állampolgári helyzetükből fakadó következményeket a balsorsban is száz százalékig vállalják.

Majd miután kimondatott az is, hogy ezentúl minden magyar állampolgár eredetére, anyanyelvére, fajára és vallására tekintet nélkül mindenféle államhivatalra jogosult, ennek az lett a folyománya, hogy a magyar biroi testületbe, a közigazgatáshoz és a magyar törvényhozás szervezetebe olyanok is bekerültek, akiknek a lelkük mélyén idegen érdekek elfojtott tüze égett és akik — amint mi Trianon magyarjai ezer élő példán láthattuk — a veszély pillanatában átmentek ellenségeink táborába és most ott, ellenünk értékesítik azt a tudásukat, amiket a magyar kultúra, a magyar jószívűség és a magyar föld nyújtott nekik.

be a nap, kissé távolabb a hatalmas Plaza de Toros, az aréna, azután a Guadalquivir napfényben úszó szöke víze, a mozgalmas mólók. A háttérben az andaluziai mezők, alacsony hegyek, mikroszkópikus, ragyogó fehér házacskákkal, melyek úgy fénylenek a napban, mintha elszórt kristályok volnának. A másik oldalon egy magasabb hegység látszik, sziluettje szinte elvesz a kék horizontban. Amott, mint valami vastag szalag, várfal húzódik, azután látszik egy vár, a Castillo de la Macarena s hogy az álomszerű látványból a kijózanító valóság se hiányozzék, mint felkiáltójelek merednek az égnek a madridi vasút javítóműhelyeinek a füstölő kéményei.

A házaknak az időtől zöldesfekete tetőire a patinás tornyoknak egész légiója támaszkodik s mint megannyi őrszem, néz a tornyok tornya, a Giralda felé; az Alcazar, a félig romokban heverő mór tündérpalota rogyadozó, melancholikus falai, mint már annyi évszázad óta, sötéten nézik a mór építőművészet másik csodáját, a katedrális sötét, boltozatos teteje felett örökifjú szépségben pompázó Giraldát, amelynek a tetején a HIT szobra allegorizálja a kereszténység diadalát a mörök elvesztett paradicsomában.

Nehéz részletezni a benyomást, melyet Sevilla képe, ha azt a toronyból nézzük, az emberre gyakorol. A virulás és elmulás keveréke ez; élet, mely hervad és fogy, mely emlékeiből táplálkozva éli a legendás hagyományoknak a mesékből összeszövődő spirituális életét... A zord, szinehagyott épületek, mintha a történelem muzeumi volnának, a csendes, néptelen, alig lélekző utcák, tele édes bájjal és fájó nosztalgiával; ez Sevilla, az élő mumia, aki drágakövekkel és virágokkal teli sírboltban fekszik és várja az utolsó órát, mely számára talán sohasem érkezik el... A másik oldalon, a Guadalquivir mólóján, az örökké mozgalmas, nyugtalan folyam gözhajóin a brutális, önző és diadalmas élet ujjongva hirdeti, hogy ez a szép mumia egy ilyen kék ég, ilyen éghajlat alatt, ilyen szépség közepette nem fog elporladni sohasem.

Igy lett a magyar nagylelkűség a magyar faj tragédiájának egyik okozójává!

Ime ez is egy márciusi tanulság, amit nekünk egy esonka ország rokkant gyermekeinek a történelem nyújt. Érezhetjük, láthatjuk, hogy ezek a tanulságok nem azonosak azokkal, amiket eddigél március 15-ének ünnepélyén hallani megszoktunk volt.

Az eltérés arra vezethető vissza: hogy igen sokan úgy ismertetik március idusát, hogy elegendőknek tartják az események elmondását, amik 1848 március 15-én lejátszódtak.

Ezek nem nézik meg, nem mutatják be azokat a következményeket, amiké a következő évtizedek fejlesztették a márciusi vívmányokat.

Már pedig mi a mai helyzetünkben nem engedhetjük meg magunknak azt a nagy fényűzést, hogy éppen azokat a tanulságokat hallgassuk el, amikből egyrészt fajunk csalódásait megismerhetjük, másfelől arra is jök ezek, hogy a jövőben ilyen csalódásoktól megkímélhessük jövő nemzedékünket.

Ime tehát, Trianon szomorú magyar nemzedéke, ezek a történelem teljes tanulságai. Ez az érem másik oldala.

Ezek után feleljünk meg arra a kérdésünkre, amit az elején felvetettünk: mire kötelez bennünket, mai nemzedéket a ránk maradt történelmi örökség?

A mai Magyarország esonkaságának oka a trianoni békeszerződésben gyökeredzik.

A trianoni békeparancs történelmi indokaként pedig azt hozták fel, hogy Magyarország azzal szolgáltaott okot a megesonkítására, mert a magyar faj a hegemóniáját a földjén lakó nemzeti kisebbségek elnyomására használta fel és „imperialista politikát folytatott“.

Nekünk tehát éppen a március történelme szolgáltatja a legerősebb érvet ahhoz, hogy a trianoni békeparancs történelmi alapjának tarthatatlanságát kimutassuk.

Minden rendelkezésünkre álló eszközzel értessük meg a világgal, hogy 79 évvel ezelőtt mi történt nálunk: hogy ez az ezeréves faj ezen a történelmi napon mindenét felajánlotta, testvéreként keblére ölelte és legbelső szentélyébe is beengedte még azokat a nemzetiségeket is, amelyek az 1918. és 1919. években a leg-rútabb hálátlansággal fizettek nekünk.

Ez a kötelességünk kifelé! A felvilágosító, kételyeket és tévedéseket eloszlató munka! Ebben vegyen részt a festő esetjével, az író tollával, a szobrász vésőjével, ezt zokogja el a művész kezében a hegedű, ez sirjon ki a külföldre járó magyar szavaiból!

A másik kötelességünkre azok a panaszos hangok hívják fel lelkünket, amik az elnyomott, az idegen fajú államokban kisebbségi helyzetbe került magyar testvéreink lelkéből szállanak felénk!

Onnan, a magyar éjszakából szünet nélkül sir át hozzánk Petőfi lelkének tragikussá vált kérdése, amit 1848 március 15-én kiáltott bele először a magyar életbe:

„*Rabok legyünk, vagy szabadok?
Ez a kérdés . . . válasszatok!*“

Halljad meg Trianon magyarja a magyar lelkek sikoltását!

Ne aludj el magyar lelkiismeret és készülj áldozatos lélekkel az eljövendő feleletadáshoz!

Csak ha megadhattuk az igazi feleletet, csak akkor lehet szó örömmünnepről! Csak akkor mondhatjuk el, hogy kiérdemeltük a ránk hagyott magyar örökséget!

Az lesz a márciusi álmok igazi beteljesedése!

A hatóságok és a közcsend elleni egyes kihágások.

Irta: DR. VALLÓ JÓZSEF őrnagy,
a csendőrtiszti tanfolyam tanára.

Ezen fejezetben azért vannak a hatóságok és a közcsend ellen elkövetett kihágások összevonva, mert szétválasztásuk nehézségbe ütköznék, mivel az itt körülírt cselekmények legtöbbje nem csak a hatóságok, hanem a közcsend ellen is irányul.

Itt ezen fejezetből csak a fontosabb s a gyakorlati közbiztonsági szolgálatban gyakran ismétlődő kihágásokat ismertetjük alábbiakban:

41. §. „Aki nem zsarolás céljából (Btk. 550. §.) valakit gyilkosság, rablás, súlyos testisértés, gyujtogatás vagy más közveszélyes bűntett elkövetésével, avagy pedig rágalmozó vagy becsületsértő állításnak nyomtatvány útján való közzétételével fenyeget: 1 hónapig terjedhető elzárással és 400 K-ig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.“

Aki pedig nem zsarolási célból a fent említett bűntettek elkövetésével valamely vidéknek vagy községnek lakóseit fenyegeti: 2 hónapig terjedhető elzárással és 600 K-ig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő“.

A Kbtkv. ezen §-ban a „fenyegetést“ bünteti, mely lényegileg még igen távol állván a fenyegetés beváltása által létesített jogsértéstől, leghelyesebben az előkészületi tevékenységek kategóriájába volna sorolható. A mi Kbtkv-ünk mégis büntetéssel sújtja ezt a jogveszélyeztető magatartást, mégpedig azért, mert a nyilvános fenyegetés, üldözés stb. azon felül, hogy a sértettnek lelkületében félelmet ébreszt, egyúttal a köznyugalmat is megzavarja. A büntetés alkalmazásával tehát a nagyobb veszély bekövetkezésének akarja a törvény elejét venni.

Ezen veszélyessé válható „fenyegetés“ akkor létesül, ha a megfenyegetett a támadás kilátásba helyezése folytán veszélyeztetve és megfélemlítve érezte magát, feltételezván, hogy támadója fenyegetésének beváltására képes lesz. Ha a fenyegetés félelmet nem okozott, akkor kihágás tárgyának hiánya miatt büntetés sem lesz alkalmazható. Ez az eset állna elő, ha pl. egy erőtlen aggastyán vagy egy fegyvertelen, fejletlen ifjú súlyos bántalmazás elkövetésével fenyegetne, egy nálánál sokkal erősebb, erőteljes férfit.

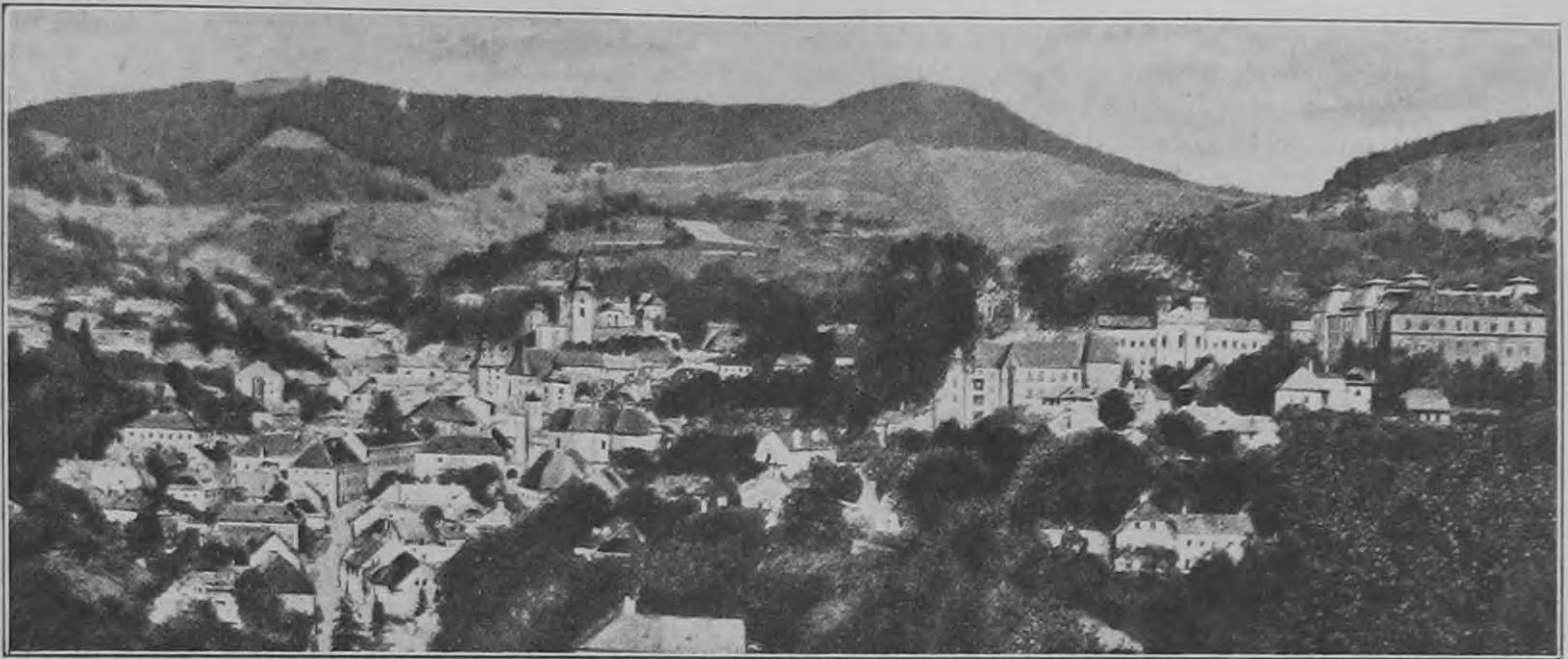
Nem zsarolás céljából az fenyeget, aki hatalmaskodásból és nem vagyoni haszonszerzés végett alkalmazza a fenyegetést.

A fenyegetés 1. szóbeli; 2. írásbeli; vagy 3. külső cselekvés által nyilvánított lehet; s vonatkozhat 1. gyilkosság; 2. rablás; 3. súlyos testi sértés; 4. gyujtogatás; 5. más közveszélyű bűntett elkövetésére vagy 6. rágalmozó vagy becsületsértő állításnak nyomtatvány útján való közzétételére.

Ad. 1. Gyilkossággal (btk. 278. §.) az fenyeget, aki a fenyegetett életének előre megfontolással való (praemeditatio) kioltását helyezi kilátásba, kétségtelen azonban, hogy ezen §-ban gyilkossággal való fenyegetés alatt általában az élet kioltására irányzott fenyegetést (szándékos emberöléssel való fenyegetést) kell érteni. Ha tehát a tettes a fenyegetésnél nem megy tovább s az ölést magát meg nem kíséri, cselekménye ezen §. alapján csak ki-

A nap és a csillagos szférák előtt csak egymást szeretnünk és egymásra méltóknak kell magunkat éreznünk. De a társaság, a társaság! Mily keménynyé teszi a szívet, mily frivollá a szellemet, mennyire késztet bennünket csak aszerint élni, hogy majd mit mondanak felőlünk! Ha az emberek egyszer úgy találkoznának, hogy mindegyik meg volna szabadítva az összesség befolyásától: mily tiszta levegő áradna a lélekbe, mily új eszmék, mily igazi érzelmek üdíténék fel!

Mme Stael.

Amit vissza kell szereznünk: Selmecbánya.

hágásként büntethető. Így pl. a 41. §. alapján ítéltetett el vádlott, ki panaszost töltött fegyverrel letérdelésre kényszerítvén, agyonlövással fenyegette, sőt a fegyvert is mellének szegezte, de szándéka kivitelétől önként elállott (B. T. X. 88.); továbbá, aki ölési szándékkal lesben várta mostoha atyját s midőn ez a korcsmából kijött, felé szegezte töltött pisztolyát, azután ugyanazzal üldözte, anélkül, hogy elcsentette volna (B. T. XVI. 109.). Ha azonban a tettes a fenyegetés megvalósítását is megkezdi, vagyis az ölési tevékenységet is megkísérli: pl. a lőfegyvert a sértettre rásüti, a késsel feléje szúr stb., ez esetben csak akkor lesz csupán kihágásért és nem ölési kísérletért büntetve, ha kétségtelenül be tudja igazolni, hogy ölni nem akart. Így kivételesen kihágást állapítottak meg a bíróságok vádlott ellen, aki panaszost megöléssel fenyegette s revolverrel néhányszor feléje lőtt, azután önként eltávozott (B. T. VI. 326.); ki előző fenyegetés után panaszos felé levegőbe lőtte pisztolyát (X. 45. l.); ki panaszos mellének, fenyegetések közt, pisztolyt szegzett s annak kakasát háromszor elcsentette: mert a pisztoly egyik csöve törött és töltetlen volt s nem bizonyult be, hogy vádlott melyik kakast csettentette el (B. T. XII. 201.); ki közvetlen közelből forgópisztolyból két lövést intézett egy emberekkel telt kocsira felé, de lövéseit a földnek irányozta (B. T. 104.).

Ad. 2. (Rablással való fenyegetést az követ el, aki mást azzal fenyeget, hogy ingó dolgát eltulajdonítási szándékkal erőszakosan elveszi (Btkv. 344. §.). Az ilyen fenyegetés a személy közvetlen megtámadását foglalja magában s rendszerint arra is alkalmas, hogy a fenyegetettben alapos félelmet gerjesszen, miért is az ilyen fenyegetés alkalmazása csak nagyon ritkán minősülhet kihágássá. Ugyanis az idegen ingó dolog elvételére irányzott fenyegetés rendszerint már megkezdése, tehát kísérlete a rablásnak. Itt tehát nagyon vigyázni kell a minősítésnél. Ha ugyanis a fenyegetés közvetlenül a dolog elvételére irányult, ez rablás kísérletévé minősül, minthogy a rablás nemesak erőszakkal, hanem fenyegetéssel is megvalósítható. Az egyedül elképzelhető kihágási eset tehát az lehetne, ha a tettes közvetve, pl. levél útján fenyegetne, vagy

ha a fenyegetés végrehajtását egy későbbi időpontra helyezné kilátásba.

Ad. 3. Súlyos testisértéssel való fenyegetést képez az oly cselekmény elkövetésével való fenyegetés, melynek valószínű következménye nyolc napnál hosszabb ideig tartó sérülés, betegség vagy elmekór lenne (Btk. 301. §.).

Ez a kihágás tehát csak akkor lesz megállapítható, ha a bíróság az eset körülményeiből kétségtelenül beigazoltnak látja, hogy a tettes fenyegetése „súlyos testisértés“ okozására irányult. Ezt a szándékot legbiztosabban az igazolja, ha a külső cselekvés által nyilvánított fenyegetésnél veszélyes eszköz használtatott. Így pl. a jelen §. alapján ítéltetett el vádlott, ki nejét késsel kezében kergette s fülének és orrának levágásával fenyegette (B. T. X. 378.); ki panaszos felé késsel szúrt, illetőleg kővel dobott, anélkül, hogy neki sérelmet okozott volna (B. T. XXIX. 53., 54.).

A 8 napon alul gyógyuló „könnyű testisértés“ okozásával való fenyegetés ezen §. alapján nem büntethető. Nincs azonban kizárva, hogy ez becsületsértéssé minősül. Pl. megpofozással való fenyegetés.

Ad. 4. A gyújtogatással való fenyegetés akkor áll fenn, ha a Btkv. 422. §-ában felsorolt tárgyak valamelyikének felgyújtása helyzetetik kilátásba. Az itt felsorolt tárgyak (ház, kunyhó, gazdasági épület, nagyobb árúkészlet) olyan természetűek, hogy felgyújtásukból tűzvész, vagyis közveszély keletkezhet. Hogy mikor tekinthető az e §-ban említett árú- vagy terménykészlet „nagyobb mennyiségű“-nek, azt a törvény nem határozza meg, a bírói gyakorlat azonban akként döntötte el ezt a kérdést, hogy amennyiben a felgyújtott árú- vagy terménykészlet értéke az 50 forintot meghaladja, azt nagyobb mennyiségűnek tekintette. Erre támaszkodik azon bírói gyakorlat, mely a kisebb értékű szabad téren fekvő árú- vagy terménykészlet felgyújtását csak vagyronrongalássá minősíti (Btkv. 418. §.). Ha azonban az árú- vagy terménykészlet pl. házak közelében van, akkor felgyújtásuk kis mennyiségben is tűzveszélyt okozhat s így gyújtogatássá minősül.

Ad. 5. Más közveszélyes bűnecselekmény elkö-

vetésével való fenyegetést képez pl. vízáradás okozásával, vaspálya, hajó, távirda stb. megrongálásával, a közös munkahelyet képező bánya felrobbantásával vagy más közszerencsétlenség okozásával való fenyegetés.

Ad. 6. Kihágást képez végül az is, ha a tettes rágalmozó vagy becsületsértő állításának nyomtatvány útján való közzétételével fenyeget. Ha azonban a fenyegetésen felül a közzététel is megtörtént, pl. hirlap, röpirat, könyv stb. alakjában, akkor minősített rágalmozás vagy becsületsértés vétségével állunk szemben.

Távollevő személy megfenyegetése, fenyegetés névtelen levélben vagy üzenet útján szintén kihágást képez.

Elítélte a Cúria vádlottat, ki a vasúti igazgatóságához intézett levelében azzal fenyegette az állomásfőnököt, hogy ki nem kerüli a golyót, ha a kérdéses állomásról el nem távozik. (B. T. III. 404.); aki levélben azzal fenyegette panaszost, hogy hirlapi úton piszkos gazembernek nyilvánítja (B. T. XI. 57.); aki névtelen levélben azzal fenyegetődött, hogy panaszos ügy fog járni, mint bizonyos család, mely köztudomásúlag rablógyilkosság áldozata lett (B. T. XIV. 362.).

A jelen §. második bekezdése a minősített fenyegetésről rendelkezik. Ennek lényege az, hogy itt a tettes az egész község, vagy valamelyik vidék lakosságát fenyegeti és rettegésben tartja. Ezen kihágás szokásos elkövetői az úgynevezett falurosszák.

Az örsökön különösen családi civakodásokból kifolyólag szoktak ezen §. alapján büntetendő panaszokat emelni, így pl. hogy a férj nejét, a vő anyósát megöléssel fenyegette késsel, baltával megkergette stb. stb.

42. §. „Nyolc napig terjedhető elzárással büntetendő, aki nyilvános csoportosulás vagy zavargás esetén a hatóság által a rend fenntartására vagy helyreállítására tett intézkedésnek nem engedelmeskedik.“

Ezen §. csak nyilvános zavargás vagy csoportosulás alkalmával előfordult engedetlenség esetében jöhet alkalmazásba.

„Csoportosulás“ alatt a néptömegek olyan mozgalmát értjük, mely a közrendet és biztonságot veszélyezteti. Hiánya a Btkv.-nek, hogy nem határozza meg közelebről a csoport fogalmát, hanem büntető bíróra bízta annak eldöntését, vajjon az összegyűlt egyének, tekintve számukat és támadó képességüket, csoportot képeznek-e.

Kétségtelen, hogy a csoportosuláshoz legalább annyi ember együttléte kívánatik, hogy azok száma is jelezze, miszerint ők nem egy közönséges bűnszövetség, hanem a közbéke megzavarására alkalmas tömeg. A csoportosulástól élesen meg kell különböztetni a békés gyülekezetet, mely jogveszélyeztető jelleggel nem bír. Ilyen a templom, vásári gyülekezet, a békés és engedélyezett népgyűlés. De a békés gyülekezet is csoportosulássá fajulhat, ha felfingerlik, vagy izgatók felizgatják.

A zavargás nem egyéb, mint az összegyűlt tömeg mozgalmá, melynek ennél fogva a csoportosulás fogalmával szemben önálló jelentősége nincs.

Ha a csoportosulás személy, vagy dolog elleni erőszak elkövetésére is vetemedett, akkor nem kihágás, hanem valamely személy- vagy dologelleni

büntett létesül, miért is ilyenkor a tetteket el kell fogni és a bíróságnak átadni. A jelen §. tehát csak akkor lesz alkalmazandó, ha a tömeg fellépése idáig még nem fajult s csupán a közrend megzavarásának a veszélye forog fenn. Ilyenkor a helyi szinten fellépő rendőrhatalóság és ennek közegei kötelesek a mozgalmából származható veszélyt kellő intézkedésekkel megelőzni, esetleg a mozgalmat fegyveres erővel is elnyomni.

Zavargások esetén szükségessé válhat, hogy a hatóság a rend fenntartása vagy helyreállítása érdekében bizonyos intézkedéseket tegyen, pl. kordonokat állítson fel, a közlekedést korlátozza vagy szabályozza, csoportok képzését eltiltsa, egyeseket távozásra, vagy a zavargástól való tartózkodásra felhívjon stb. Aki ezen rendelkezéseknek nem engedelmeskedik, vagy a csoportban továbbra is megmarad és ott esetleg garázdálkodik is, a hatósággal szemben tanúsított engedetlenség miatt a jelen kihágásban válik bűnössé.

A felszólítás utáni pusztá ottmaradás már kimeríti a kihágás tényálladékát s a csendőrzőrt elővezetés foganatosítására jogosítja. Ily módon a zavargások, tüntetések vezetői ártalmatlanná tehetőek s elítéltetésük is biztosítható.

43. §. „Aki a hatóság hivatalnoká vagy közege által, hivatása gyakorlatában nevének, állásának, lakhelyének megmondására szólíttatván fel, a feleletet megtagadja vagy valótlan állít: 50 K-ig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.“

Ezen kihágás a hivatása jogszerű gyakorlásában eljáró hatósági hivatalnok vagy közeg szándékos és tudatos félrevezetése által létesül.

Hatóságok alatt a Btkv. 164. §-a szerint a közigazgatási, bírói és katonai hatóságok, közigazgatási hatóságok alatt pedig, a bíróságok kivételével, minden állami, törvényhatósági és községi hatóságok értendők.

A hatóság hivatalnoká minden közhivatalnok, aki az állam közigazgatási és igazságszolgáltatási, vagy valamely törvényhatóság vagy község hatósági teendőjének teljesítésére hivatalánál, szolgálatánál fogva kötelezve van. Ezzel szemben hatósági közegeknek a nyilvánosan felállított katonai és polgári őrk; a közforgalomban levő vaspályák s az állami távirdák felügyelő- és kezelőszemélyzete; a rendészeti személyzet, ide számítva a csőszöket, az erdő-, folyam- s a gátőröket, a vadászati felügyelőket, amennyiben a törvény által rendelt feltételek szerint alkalmaztattak, továbbá a postai személyzet, az útmesterek, útkaparók, gyepmesterek s mindazon magánszemélyek is tekintendők, akik hatósági megbízás folytán, bár ideiglenesen is, közfunkciót teljesítenek. A hatóságok és ezek hivatalnokai saját kényszerítő hatalommal, úgynevezett „impériummal“ bírnak, míg a hatósági közegek, — bár ők a törvényes intézkedésnek vagy a hatósági akaratnak közvetlen kifejezői és végrehajtói — kényszerítő hatalommal (impériummal) nem bírnak. Gyakorlatilag ugyan a közegek fejtik ki a karhatalmat (fizikai hatalmat, pl. tömegszétosztásnál, elfogásnál stb.), de a hatalom forrása ilyenkor is a rendelkező hatóság. Hatósági közegek e szerint mindazon egyének, akikre a felettes hatóságkényszerítő hatalmának egy részét (rendelkezési jogát), bár ideiglenesen is, ráruházta. Így pl. tilos helyen talált, behajtott marhák őrzésére a köz-

ségi bíró által kirendelt polgári egyén az őrzés tartására hatósági közegnek tekintendő (B. T. LXVII. 347.).

Allandó bírói gyakorlat szerint hatósági közeg továbbá a községi írnok, az esküdt, a hivatalos iskolalátogató, az iskolaszék, a hitoktató, a tolonekisérséssel megbízott magánegyén, a pénzügyőri közeg, a tűzoltó, a csendőr, a rendőr (folyamőr, vámőr), a községi éjjeliőr, a csupán egy éjjelre eskü letétele nélkül őrnök kirendelt esküdt, a levélhordó, a villamos vasúti kalauz, a csósz, az erdővéd, a gátőr, ha fel van esketve, a gyepmester, ha rendőri segédlettel fogja össze a kutyákat stb.).

Ezen kihágás megállapításának elengedhetetlen feltétele, hogy a hatóság hivatalnok vagy közeg hivatása gyakorlatában intézze a felszólítást, s hogy a felszólított a hatósági hivatalnok vagy közeg ebbeli minőségét felismerje. E kellék hiánya miatt felmentette a B. m. vádlottat, ki a rendőrfogalmazó felhívására nevét meg nem mondta; mert az illető rendőrfogalmazó ebbeli minőségét mivel sem igazolta (M. K. 1889. 39. sz.). Szükséges továbbá, hogy a hatóság hivatalnok vagy közeg valakihez egyenes felszólítást intézzen nevének, állásának, lakhelyének stb. megmondása iránt.

Nem lenne pl. megállapítható ezen §. szerinti kihágás akkor, ha valaki egy községben álnév alatt lappangna, vagy lakását hamisan bejelentené, mert ilyenkor a hatóság felhívása nem előzte meg a hamis bementést. Nincs azonban kizárva, hogy az álnév alatti lappangás más rendelkezés alapján szintén büntetés alá vonassék.

Kivételt képez az is, ha valaki az ellene folyamatba tett bűnvádi eljárás folyamán védekezés-képen használ álnevet. Ez azért nem esik büntetés alá, mert a jogos védekezés egyik eszközét képezi, bár a Cúria egyizben ilyen esetben is marasztaló ítéletet hozott (1912. Bjt. LXVI. 95.). Kihágási ügyben folyó tárgyalás alkalmával vádlott részéről válaszadás megtagadása, továbbá név és lakás meg nem mondása e §. alapján szintén nem büntetendő. A bíró ilyenkor rendbüntetést alkalmazhat. (Büm.-határozat: 1903. évi 4861. sz.).

A büntett vagy vétség miatt elítélt helyett büntetés letöltése álnév alatt bűnpártolássá minősül (Btkv. 374. §.). A kihágás miatt elítélt helyett büntetés letöltése azonban csak a jelen §. alapján büntethető, mert bűnpártolás csak a büntett vagy vétség tettése javára követhető el. E §. alapján büntettetett meg hamis név bementése pénzügyőri közeg előtt (Bjt. XXIII. 301.).

Csendőrtiszt által végzett közigazgatási tény-megállapítás (kivizsgálás) alkalmával hamis név, állás, lakhely bementése, vagy az erre vonatkozó felelet megtagadása: véleményünk szerint szintén e §. alapján büntetendő.

Nem esik büntetés alá, ha özvegy nő kizárólagos családi (leány-) nevét használja. Büm. 1894. évi 54.851. sz. határozata; ha író polgári neve helyett írói nevét bementja. Büm. 1897. évi 447. sz. határozata.

46. §. „Aki a hatósági hivatalnokot vagy közeg hivatalos eljárásában sértő kifejezésekkel illeti, úgyszintén, aki valamely hatósághoz intézett beadványában a hatóságot sértő kifejezéseket hasz-

nál: 200 K-ig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A Btkv. fokozott védelemben részesíti a hatóságokat és ezek hivatalos működésben levő közegait. A fokozott védelem a következőkben áll: 1. hatóság elleni erőszak miatt bűnhődik az, aki a hatóság, ennek küldöttsége, vagy valamely köz-hivatalnok ellen s ezek hivatali működésére vonatkozólag követ el rágalmazást. Kiegészíti ezen fokozott védelmet végül a jelen §. intézkedése is, mely a hatóságokat, ezek hivatalnokait és közegait hivatalos eljárásuk alatt olyan sértések ellen oltalmazza, melyek sem becsületsértés vagy rágalmazás, sem hatóság elleni erőszak gyanánt nem büntethetők.

Minthogy a büntetőjog szempontjából a csendőr is közhivatalnok (rendőrközeg), a törvények ezen fokozott oltalma természetesen reá is vonatkozik.

Ezen kihágás tettése csak a hatóságon kívül álló személy lehet, mert ha a jelen §-ban körülírt sértést egy közhivatalnok vagy a védőügyvéd követi el, ezért fegyelmiel, illetőleg az ügyvéd esetleg rendbírsággal lesz büntetve.

A hatóság hivatalnok vagy közeg csak „hivatalos eljárásában“ lehet passzív alanya a jelen kihágásnak. Annak megállapítása, hogy a közhivatalnok a sértés alkalmával hivatalos eljárásban volt-e, a bíróság kötelessége. A kérdés eldöntésénél az illető hivatal vagy hivatalnok működési körét (szolgálati teendőit) meghatározó szabályok, a csendőrré nézve pl. a Csend. Szolg. Ut. és az érvényben levő parancsok és rendeletek irányadók. Így pl. felmentette a Curia azt, aki a postahivatalnokot, — bár a postahivatalban, — de a hivatali idő megkezdése előtt illetve sértő kifejezésekkel. Ezen kihágás tehát csak akkor lesz megállapítható, ha a megsértett közhivatalnok hivatali hatásköréhez tartozó teendőt és ezt is szabályszerűen végezte. Ha tehát hivatalos hatáskörét túllépte, vagy éppen jogtalanul vagy törvényellenesen járt el, az ellene használt sértés ezen §. alapján nem lesz büntethető.

A távollevő közhivatalnok megsértése szintén nem esik ezen §. alá, mert ilyenkor a sértés nem hivatali eljárásában éri. Az ilyen sértés csak fegyelmi úton, esetleg rendbüntetéssel lenne megtorolható, feltéve, hogy rágalmazás vagy becsületsértés megállapítására kilátás nem lenne.

A jelen kihágás elkövetési cselekedete abban áll, hogy a tettes az előbbi pont alatt meghatározott hatóságok vagy hivatalos személyek valamelyikét szóval vagy írásban „sértő kifejezésekkel“ illeti, amennyiben a sértés, mely esetleg fenyegető szavakban is állhat, sem a hatóság elleni erőszak, sem a rágalmazás vagy becsületsértés tényálladékát magában nem foglalja, s amennyiben az fegyelmi vagy rendbüntetéssel sem torolható meg. Így megállapított ezen kihágás az ellen: 1. aki a végrehajtónak vasvilla felemelésével szitkok közt ellenszegült Bjt. 329.; 2. aki szidalmak közt lezárta azon szoba ajtaját, melyben ő és a végrehajtó volt, Bjt. XVII. 326.; 3. aki a dohányt kutató pénzügyőrt gyengén meglökte, Döntvénytár XI. 72. lap. Ezen kihágás lett megállapítva továbbá azon tettes ellen is: 1. aki községi előljárót tetvesnek nevezte, Bjt. II. 307.; 2. aki a végrehajtó segédjét kenyeret-

len kutyáknak nevezte, Bjt. II. 331.; 3. aki a községi előjáróságot rongyosnak nevezte, Bjt. VII. 121.; 4. aki a községi esküdtet semmirekellőnek mondta, Bjt. XVI. 97.; 5. aki a közhivatalnoknak azt mondta szá . . . rá, Bjt. XVII. 347.; 6. aki a csendőrsévezető ellen ezt a kifejezést használta: „nyald ki a s . . . -et”; 7. aki a csendőr ellen a „b . . . meg az anyád” kifejezést használta, hatásköri bíróság 1908. évi nov. 30-án kelt 34. sz. határozata. Ez utóbbi sértő kifejezések azért nem büntetettek rágalmazás vagy becsületsértésként, mert a használt kifejezések az adott esetekben az enyhítő körülmények figyelembevételével mellett becsületesítő, lealacsonyító vagy megszegyenítő kijelentésekké nem minősítették.

Ezzel szemben a tettes által a hatósági személy ellen kifejtett nagyobb fokú erőszakoskodás már hatóság elleni erőszakká minősített. Így hatóság elleni erőszak miatt ítélte el a Curia vádlottat: a) aki a hibás mértékek lefoglalása végett boltjában megjelent rendőrt szidalmakkal és fenyegetésekkel illetve s eljárásában megakadályozta (B. T. II. 95.); b) aki a községi bírót birói eljárása közben szidalmazta és mellenragadta. (B. T. VI. 221.)

Hasonlóképpen nem a jelen §. szerinti kihágás, hanem rágalmazás, illetve becsületsértés lett megállapítva, akkor, midőn a hatósági személy ellen használt sértő kifejezések oly súlyosak voltak, hogy már a rágalmazás vagy becsületsértés tényálladékát is kimerítették. Így rágalmazást, illetőleg becsületsértést állapított meg a bíróság az ellen: a) aki a községi bírót nyilvánosan gyanúsította és huncutnak és cigánynak nevezte. (B. T. II. 254.); b) aki a városi végrehajtót hivatalos eljárása közben rablónak nevezte. (III. 354.); c) aki egy városi tanácsost többek jelenlétében bitang, huncut gazember szavakkal illetett. (III. 393.); d) aki egy körjegyzőt adóvégrehajtás alkalmával tökfilkó, pimasz gazembernek mondott (III. 393.); e) aki beadványában azt állította, hogy a községben azért fajult el a rablás és gyilkolás, mert a szolgabíró a rendetlenekkel kezét fogott (IV. 320.); f) aki beadványában az alispánról oly tény állított, mely valódsága esetében fegyelmi eljárás okát képezte volna (V. 72.); g) aki az eljáró hatósági közeget hamis jegyzőkönyv felvételével gyanúsította (1887. 29. sz.); h) aki a községi bírót „minden vörös ember huncut” szavakkal illetve s arculütéssel fenyegette (1887. 33.).

A rágalmazás vagy becsületsértés fogalma alá nem eső hatóságsértést is csak akkor lehet ezen kihágás gyanánt megtorolni, ha a tiszteletlen vagy sértő kifejezések miatt rendbüntetés nem alkalmazható. Rendbüntetést szabhat ki ugyanis a bíróság vagy más hatóság azon hozzá utalt félre, aki ellene tárgyalás alkalmával szóbeli vagy beadványban írásbeli sértő vagy tiszteletlen kifejezést használ ellene. A rendbüntetés alkalmazása után, kihágás miatti eljárásnak már nincs helye. Pl. a járásbíró rendbüntetéssel büntette azt a felet, aki egy kihágási ügy tárgyalásán azt a kijelentést tette: „Éz nem járja, ez igaztalanság”. Lásd Magyar Közigazgatás 1894. évi 17. sz.

Ha felsőbb hatóság, pl. minisztérium, közigazgatási bíróság, árvaszék stb. sértetik meg, ez vagy maga szabja ki a rendbüntetést dorgálás vagy pénz-

büntetés alakjában, vagy a kihágási eljárás lefolytatása végett az ügyet az elsőfokú hatósághoz teszi át.

Ezen kihágás elbírálására elsőfokúlag, amennyiben nem közigazgatási hatóságról vagy hivatalnokról van szó: a kir. járásbíró (Bp. Él. t. 181. §. IV.) illetékes; a közigazgatási hatóság hivatalnok vagy közege ellen elkövetett sértések eseteiben pedig a közigazgatási hatóság bíraskodik. (Bp. Él. t. 19. §.). Közigazgatási hatóság alatt a bíróságon kívül minden állami, polgári és katonai hatóság, tehát a csendőrség is értendő. (M. K. 1887. 12. sz.).

A golyószóró mint a közbiztonsági szolgálat fegyvere.

Irta: HAZAI IMRE százados.

(Befejező közlemény.)

Ha a golyószóró a tüzet meg akarja kezdeni, elfoglalja a kiválasztott tüzelőállást. Ez észrevétlenül történjék, nehogy már a tüzmegnyitás előtt elárulja felállítási helyét. Főképpen a tömörülést kell kerülni.

A golyószórós, mihelyt megfelelő tüzelőállást talált, siessen előre, állapítsa meg, mely célok mutatkoznak, becsülje meg azok távolságát és keresen golyószórója számára fedezést és jó kilövést.

Ennek megtörténtével a szükséges testhelyzetnek megfelelően állítsa fel a golyószórót, töltsse azt meg, állítson irányzékot és tolja annyira előre, hogy a tüzet megkezdhesse.

A golyószórósoknak segédkeznek a szerelékes és a lőszeresek. Az utóbbiak közül egy mint figyelő szerepel és a golyószórótól balra legyen. A lőszeresek és a szerelékes vegyék elő a táraikat és azokat tartsák kéznél. Feladatuk a golyószórósoknak segédkezni a tüzelésnél. (Töltés, hűtés, csöcsere stb.)

A golyószóróval való lövésnél a szórótűz alkalmazása soha se csábítsa arra a lövészt, hogy még kis kiterjedésű célt is egész terjedelmében félbeszakítás nélkül vegyen tűz alá. Ez ugyanis azzal a hátránnyal jár, hogy a tartós rázkódtatás következtében — különösen ha a golyószóró laza talajon (homok, szántás) van felállítva — a golyószóró kizökken a célból.

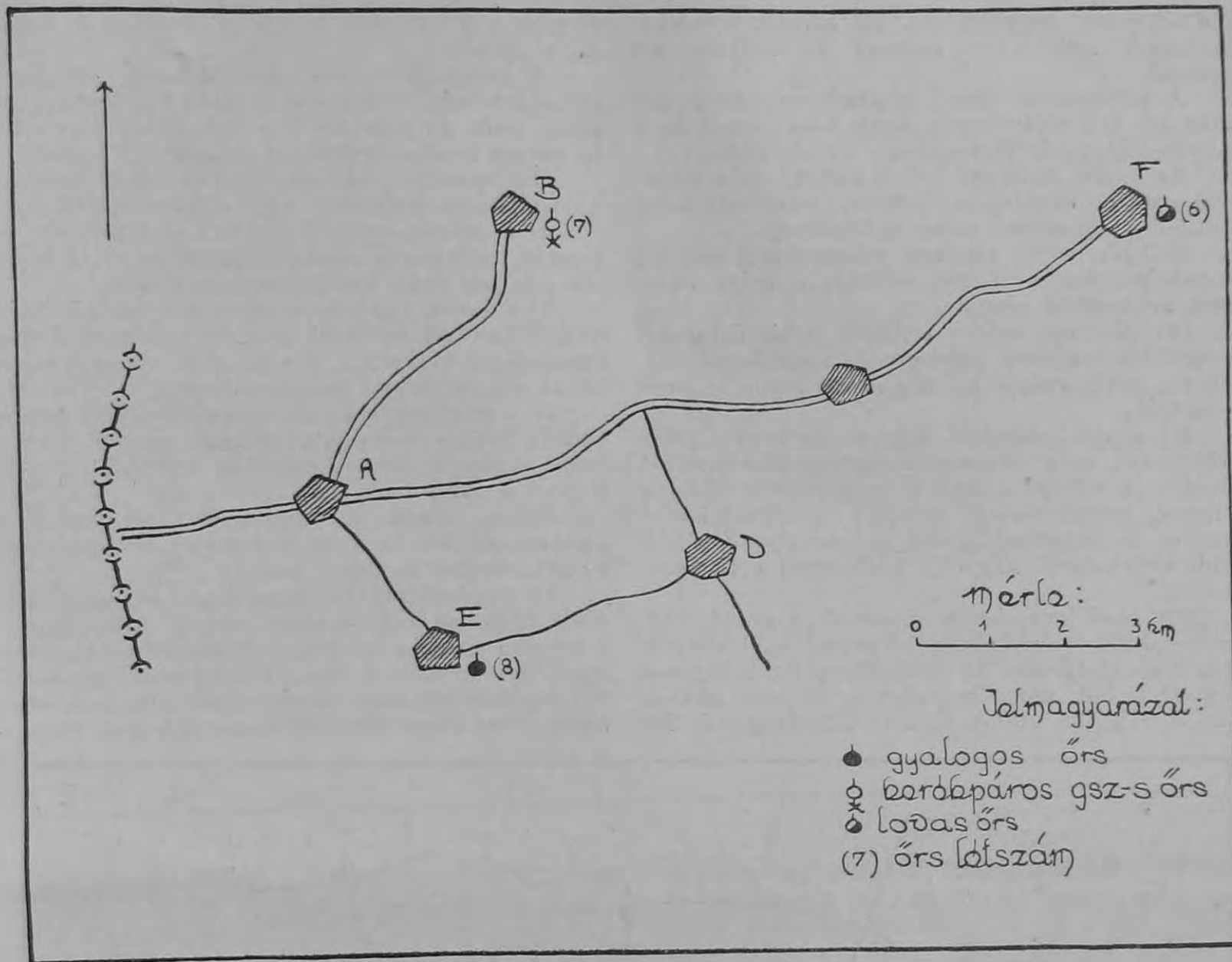
Ezen szabály szem előtt tartásával a szórótűz úgy adjuk le, hogy az rövid sorozatokban leadott ponttűzek egymás mellé helyezéséből tevődjék össze.

Mindig csapott célgömbbel célozzunk és igyekezzünk az irányvonalat úgy a pont-, mint a szórótűznél a karok és a vállak összhangzó munkájával állandóan a célon tartani.

Egyes lövésnél a billentyűt minden lövés után előre engedjük, míg sorozattűznél addig tartjuk hátrahúzva, míg tüzelni akarunk.

Tüzelésnél a figyelő szolgálatot ellátó lőszeres figyelje a becsapódásokat és észleleteit közölje a golyószóróossal. Az ő munkájától függ a golyószórós tűzének eredményessége.

Egyes lövésnél minden lövés után figyeljük meg a becsapódást és eszerint változtassunk az irányzéken. Ha a lövés rövid (hosszú) volt, akkor magasabb (alacsonyabb) irányzékot kell állítani, ha pe-

4. ábra.

dig a lövések oldalt mennek, át kell helyezni a célpontot.

Sorozattűznél a golyószórós és a figyelő figyel a mag fekvését és eszerint helyesbítik az irányzékot. Itt jegyezzük meg, hogy a mag akkor fekszik helyesen a célra, ha a lövések kisebb hányada a cél előtt, nagyobb hányada pedig a cél mögött esapódik be. A figyelő elsősorban a becsapódásokat és a tűz alá vett céltárgyat figyel. Gondoskodni kell azonban arról is, hogy ez a figyelés a golyószóró egész lötére területére kiterjedjen, miért is a löszerezek egyikét vegyük ily célra igénybe. A fokozott figyelemmel lényegesen növeljük a golyószóró tűzének mozgékonyosságát.

7. A golyószóró hordmódja.

A golyószórót csekély súlyánál fogva külön szállítóeszköz mellőzésével maga a golyószórós viszi és pedig „vállra“ vagy „súlyba“ helyzetben.

Vállra helyzetben a golyószóró a vállon nyugszik, a töltő emelő előre néz és a tusatápat a golyószórós átfogva tartja.

Súlyba helyzetben a jobb kéz átfogja a golyószórót súlypontja közelében és nagyjában vízszintes helyzetben tartja. (Felmelegedett esőnél a golyószórós vagy a felerősített tárat, vagy a kéz-övöt fogja át.)

Kerékpáron ülve a golyószórós a golyószórót karabély módjára a háton keresztbe csatolja.

8. A golyószórós raj szervezése és beosztása.

Korszerűen felszerelt hadseregben a golyószórós félraj 6 főből áll. Ezek közül egy a golyószórós, három löszeres, egy szerelékeny, továbbá egy mesterlövész (távcsöves puskával).

A golyószóró a rendészeti szolgálatban — ennek sajátosságánál fogva — csak rövid tartamu alkalmazást nyerhet, miért is a rajnak löszerezrel való ellátását erősen fokozni lehet és pedig olyképen, hogy a félraj embereinek málháját a lehető legkisebbre csökkentjük. A rendészeti szolgálaton belül is a golyószórós félraj csak a fent említett erőben és összeállításban képzelhető el, mert ez

a) a rendelkezésre álló nagy löszerkészlet következtében lehetővé teszi tartós tűzhatás kifejtését,

b) veszteségek esetén sem áll elő annak a veszélye, hogy a golyószóró kezelése megakad,

c) önmagát biztosítja és mozgékonyásával pontosan alkalmazkodik a vezetés akaratához.

A már említett 6 főt egy fővel lehet csökkenteni.

A mesterlövész beosztása mindennél fontosabb, mert az ő feladata lesz azon célok leküzdése, melyekkel a golyószóró nagy szórása miatt nem

tud sikeresen megbirkózni. Ha távesőves mesterlövészünk nem volna, osszunk be helyébe két puskást.

A golyószórós félraj erejének megállapítása után azt kell eldöntenünk, hogy hová osszuk be a golyószórót, az örsökre-e, vagy az iskolákhoz?

Az összes örsöknek golyószóróval való felszerelése anyagi okokból kivihetetlen, rendészeti szempontból pedig aligha volna indokolható.

Előnyös volna azonban szárnyankint egy-két örsnek golyószóróval való ellátása a helyi viszonyok mérlegelése alapján.

Ott, ahol egy szárny területén a közbiztonsági szolgálatot vegyesen gyalogos és lovas örsök látják el, golyószóróval az utóbbiakat lenne célszerű felszerelni.

Ily módon minden szárny területén lenne néhány örs, mely esetleges tömegmegozdulás esetén rövid órák leforgása alatt a veszélyeztetett helyen teremne, megjelenésével nemcsak erkölcsi hatást érne el, de megakadályozná az események súlyosabb kialakulását nagyobb karhatalmi erők beérkeztéig.

Ott, ahol lovas örsök nincsenek, a golyószóróval rendelkező örsöknek kerékpárral való ellátása igen kívánatos lenne. Az örsöknek ezáltal tetemesen megnövekedett mozgékonyására itt nem akarok kitérni, elég, ha utalok Kovarc főhadnagy úr ily

tárgyú, a 4. számban megjelent érdekes és tanulságos cikkére.

A golyószórós örs közbiztonsági szolgálata semmiben sem különbözne a többi örs tevékenységétől, mint golyószórós örs csak akkor lépne fel, ha súlyos rendzavarások ezt szükségessé tennék.

Szárnyankint egy-két örsnek golyószóróval való ellátását indokolni lehet a következőkkel:

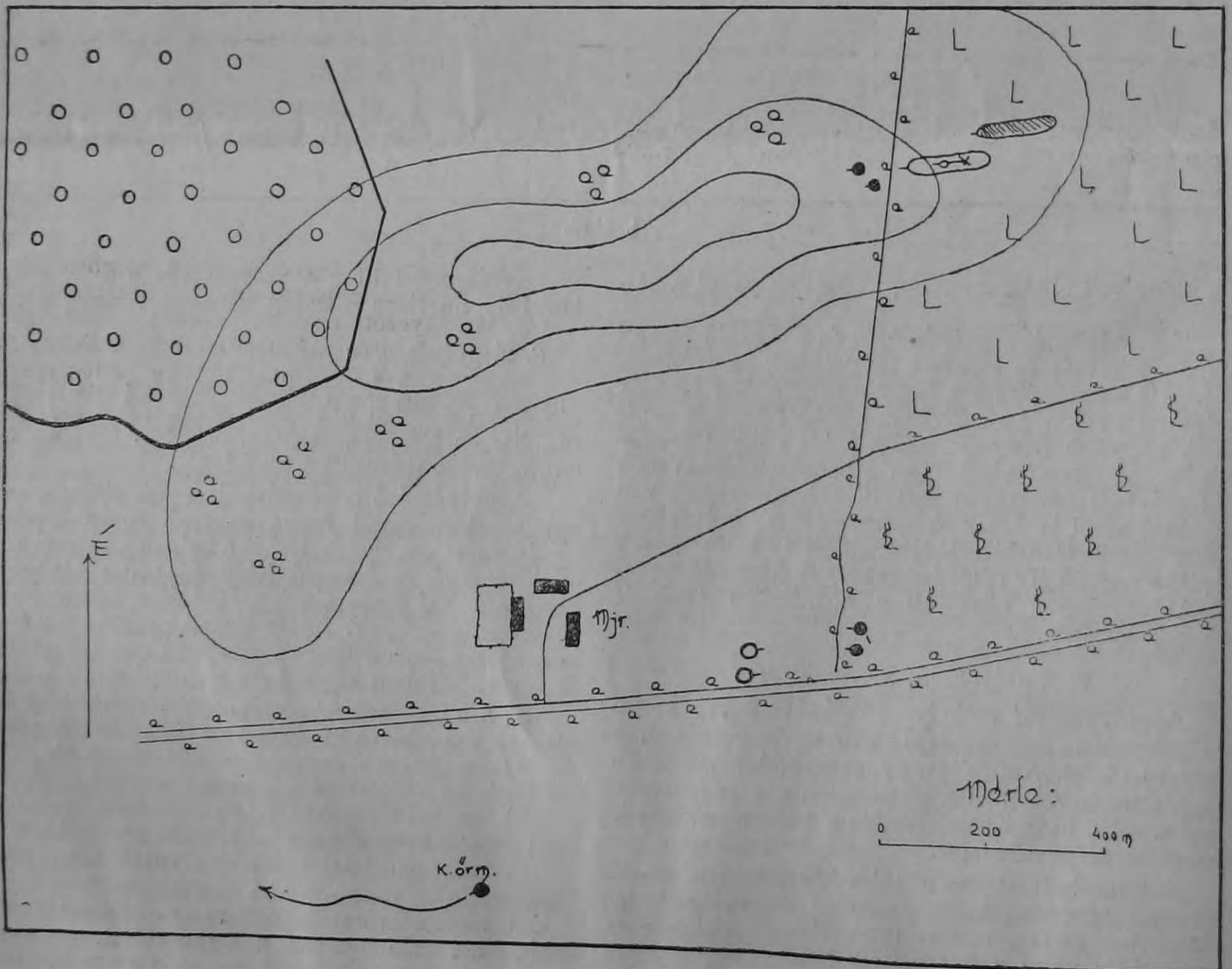
a) a szárny területén bárhol is történjék súlyosabb természetű rendzavarás, a golyószórós örsök oda pár órán belül összpontosíthatók,

b) a lovas, vagy kerékpáros golyószórós örsök nagy tűzerővel párosult mozgékonyaságukkal már önmaguk is képesek a rendzavarást elszigetelni és annak elharapózását megakadályozni,

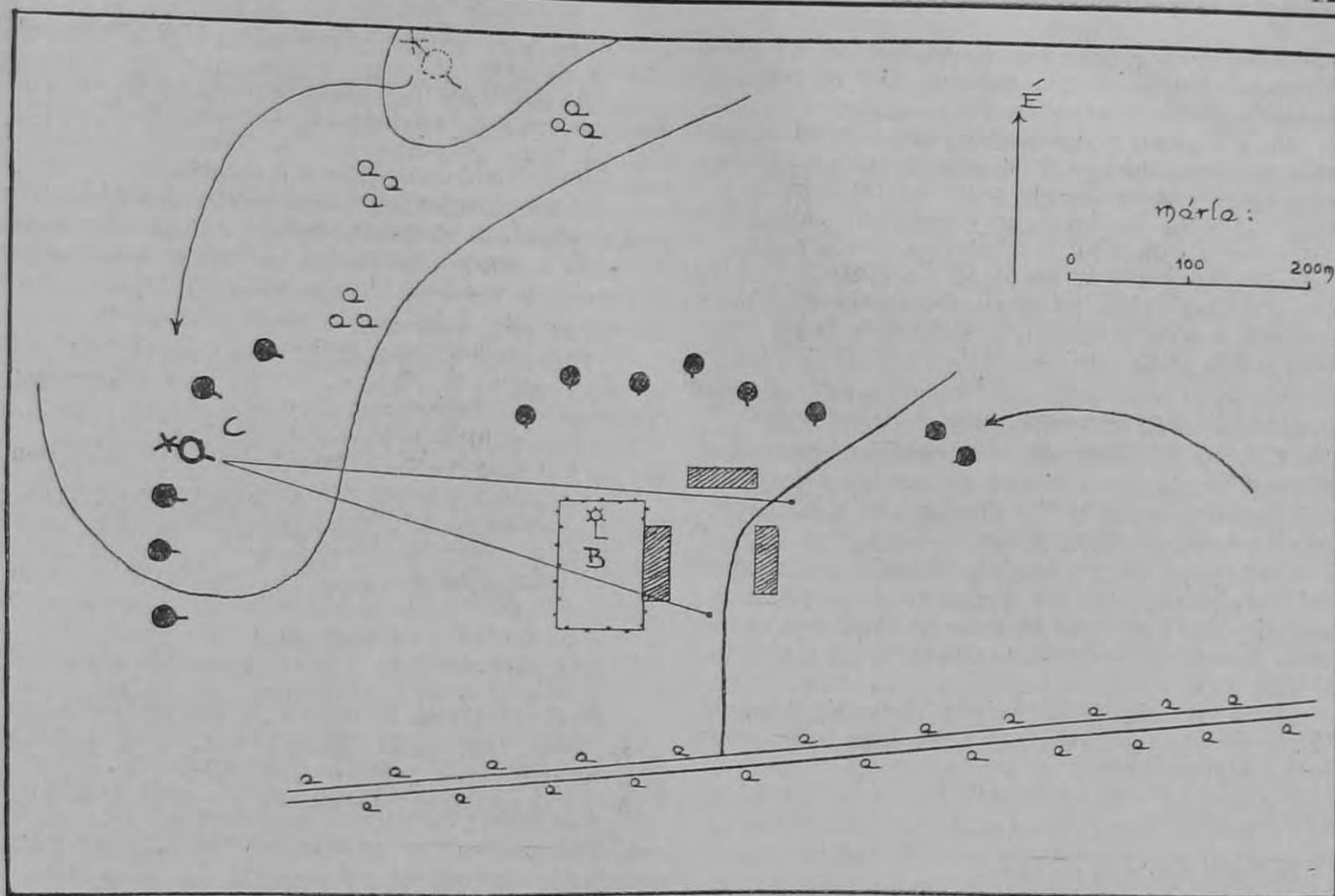
c) a golyószórós örsök, ha az ellenállást nem is tudnák letörni, a később beérkező nagyobb karhatalmi osztagok beavatkozásához kedvező előfeltételeket teremthetnek.

Sajnos, ennek a kérdésnek tárgyalásánál a legszembetűnőbb és a legfontosabb szempontokat ismert okokból mellőzni kell.

Itt megemlíteni kívánom, hogy az egyik külföldi államban már évekkel ezelőtt szóba került, miképpen lehetne hatásosan védekezni meglepetészerű légi támadások ellen. Főképpen a csapat szállító repülőgépek nagy mérvű alkalmazásának lehetőségére és az ellene való védekezés képezte a tárgya-

5. ábra.

6. ábra.

lások anyagát. (Egy modern csapatszállító repülőgépre két raj fér el teljes felszereléssel és géppuskával.) A döntés annak idején meg is történt és pedig oly irányban, hogy többek között a vidéki, helyőrségi állomásoktól messze fekvő csendőrörsöket géppuskával látták el.

A golyószórók beosztásánál főképpen a csendőr iskolák jöhetnek számításba. A golyószórók száma már részletkérdés.

Esetleges fegyveres beavatkozásnál a golyószórókkal felszerelt csendőr iskola nagy tüzerőt és teljes harc értéket képviselne oly annyira, hogy még szervezett ellenállást is könnyű szerrel tudna legyűrni.

A golyószóró kezelésében való kiképzés a csendőr iskola tanrendjébe könnyű szerrel beilleszthető, az örsök kiképzése pedig oktatók oda vezényletével oldható meg. (Közepes kiképzési fokot könnyű szerrel elérhetünk, ha erre 3 órás beosztás mellett 6 félnapot számítunk.)

9. Egy golyószórós csendőr járőr harca.

A golyószóró alkalmazását egy szűkre szabott feltevés keretében kívánom megbeszélni és főképpen arra kívánok rámutatni, hogy a golyószórós raj egyéb fegyverek nélkül is tud eredményesen harcolni és feladatokat önállóan megoldani.

A golyószórós csendőr örs fellépése ott, ahol a tömegmozgalmak nem fajulnak zavargássá vagy lázadássá, főképpen erkölcsi hatás tekintetében fogja felülmulni a puskás örsöket.

Ahol azonban megszervezett fegyveres ellenál-

lást, illetve rendbontó kísérleteket kell letörni, ott eredményesség tekintetében a golyószórós örsök döntő fölényben vannak.

Feltevés.

Junius 4-én 6 órakor az F. községben állomásozó csendőr szárnyparancsnok (cs. sz. pk.) A. községben elhelyezett csendőr örsről az alábbi távbeszélőjelentést veszi: „Ma a hajnali órákban egy kb. 20—30 főből álló polgári ruhás felfegyverzett csoport a határon át betört. Az uradalmi erdészlakot felgyújtották és egy szolgálatban álló járőrt hosszabb tűzharc után visszavonulásra kényszerítettek. Járőröm mindkét emberét súlyosan megsebesülve a községbe hozattam. A betört csoport jelenleg A. községtől nyugatra, az uradalmi majorban fosztogat. Menekültek bemondása szerint erőszakoskodnak, az értékeesebb tárgyakat, élelmiszereket összehordatják, hogy azt a határon túlra szállítsák. A község férfi lakosságából a hadviselőket felfegyvereztem, önként jelentkezőkből egy járőrt a major felé már útba indítottam s gondoskodtam a helység biztosításáról. A lakosság hangulata igen izgatott. Kérek további parancsokat.”

1. mozzanat.

Helyzetmegítélés.

A sz. pk. a vett jelentés alapján úgy látja, hogy a betört csoport célja aligha más, mint a fosztogatás és közvetve a határmenti lakosság nyugtalanítása. Nem tartja kizártnak, hogy a csoport A. községet megtámadja, mely esetben ott zavar

és fejetlenség fog támadni. Segítségét 8—10 órán belül nem várhat, mert a legközelebbi helyőrségi állomás (egy kikülönített puskás század) 35 km-re van. Vasuti vonal rendelkezésre nem áll. A vámőr szakaszparancsnokság A. községtől 18 km-re van, annak közbelépésére számít.

A cs. sz. pk. elhatározása.

A sz. pk. távbeszélőn B. és E. őrsöket riadóztatja, leadja parancsait, az A. községben összevont két őrrel a betört csoportot megtámadja és megakadályozza, hogy az a határon át visszahúzódhassék.

Intézkedések (kivonatosan).

a) B. és E. őrsöknek távbeszélőn parancsot ad, hogy kerékpáron, illetve előfogaton a leggyorsabb ütemben érjék el A. községet és a községházán várják meg érkezését.

b) távbeszélőn jelent a vámőr szakaszparancsnokságnak, jelentést tesz előljáró parancsnokságainak, a legközelebbi honvéd állomásparancsnokságnak az esetről, elhatározásáról és a tett intézkedésekről.

c) A. község előljáróságát értesíti, hogy B. és E. őrsök azonnal indulnak s fél órán belül maga is a községben lesz.

2. mozzanat.

Helyzet 6 óra 45 perckor.

A cs. sz. pk. motorkerékpáron A. községbe érkezett. B. őrsöt már ott találja, E. őrs kb. 5 perccel utána érkezik. A községben nagy izgalom uralkodik a majorból elmenekültek elbeszélései nyomán, ami azonban észrevehetően elül a sz. pk. és az őrsök gyors megjelenése következtében. K. őrmester jelenti a cs. sz. pk.-nak, hogy a betört csoport még a majorban garázdálkodik, nagy része teljesen le van részegedve, a rablott holmit most pakolják kocsira, de eltávozásuk csak egy-két óra múlva várható. A csoport emberei katonai fegyverekkel vannak felszerelve, biztosításukra egy őrszem van a műúton.

Elhatározás.

Az utat a határ felé lezárni, a majort észak felől megtámadni s ha a csoport foglyul ejtése nem sikerülne, azt a vámőrök sejtett beérkezési irányába szorítani.

A cs. sz. pk. parancsai (kivonatosan).

a) a községházán összesereglett polgári lakosság közül 8 hadviseltet, kik golyós fegyverrel rendelkeznek, kiválaszt s K. őrmesterrel azonnal elindítja a műút lezárására;

b) a két csendőrőrsöt (a kerékpárok visszahagyásával) beosztja egy rajba (golyószórós és rohamfélraj) és elindul a major irányába a legrövidebb úton csatározásban, a raj előtt két terepkutatóval.

3. mozzanat.

Helyzet 7 óra 15 perckor az 5. ábra szerint.

A sz. pk. kiérve a szőlő szélére, látésővel a következőket állapítja meg: a majorban a helyzet ugyanaz, mint volt a kapott jelentés szerint 6 óra 45 perckor. K. őrmester csoportja kb. 15 perc múlva a megparancsolt helyre ér.

A csoport minden figyelmét leköti a fosztogatás. A figyelők ébersége kisebb már nem lehet. A készülődések arra engednek következtetni, hogy a fosztogató csoport rövidesen elhagyja a majort.

Elhatározás.

A majorban levő fosztogatókat rajtaütésszerűen megtámadni, a golyószóróval a majort és annak környékét tűz alá venni és a csoportot foglyul ejteni.

A sz. pk. parancsai.

„Támadás! Golyószórós félraj csatározásban az erdő széléig a dombon előre, ott tüzelő állás! Tűzmegnyitás sapkajelemre! Rohamfélraj 50 m-es csatárlánc helyben! Füttyjelemre előre! Irány a major bal sarka!“

(Jelentőfutó útján.) „A műúton levő járőr a golyószóró tüzének megnyitásakor támadja meg a figyelőket, azokat ejtse foglyul, vagy üzze el s a major déli szegélyét tartsa tűz alatt.“

4. mozzanat.

Helyzet.

A golyószórós félrajnak a tüzelőállásba való beérkezése után a sz. pk. a rohamfélrajjal csatározásban támadásra indul. A majortól kb. 300 m-re erős tüzet kap, mire a golyószóró tüzet megnyitja. A rohamfélraj csendőrei egyesével gyors szökéléssel, kihasználva a golyószóró tűzesapásai által nyújtott tűzoltalmat, folytatják a támadást. A rohamfélrajra a „B“ kertből irányított tűz mind erősebb lesz úgy, hogy a támadás elakad. A golyószóró félraj rövidesen felismeri, hogy a rohamfélraj támadását honnan akasztották meg és a kert gyors egymást követő tűzesapással árasztja el. Ennek hatása azonnal jelentkezik, a tüzelés a kertből gyengül, majd teljesen megszűnik s a rohamfélraj kb. 100 m-re jut a majorhoz. A major egyes házaiból közepes erősségű tűz fekszik a rajon.

A sz. pk. jelére a golyószóró fedve állást változtat és az ellenség tüze által alig zavarva C. ponton tüzelőállást foglal s onnan a majort erős oldalozó tűz alá fogja (a műúton levő csendőrijárőr közben a raj bal szárnyához felzárkózott).

A majorban bennszorult fosztogatók megkísérik a műút felé a visszavonulást, a major környéke azonban olyan erős golyószóró és puskatűz alatt fekszik, hogy erről a szándékukról lemondanak. A házakba beszorult és az ablakokból lövöldöző fosztogatók gyér tüzelését látva, a sz. pk. a roham elrendelésére érkezettnek látja az időt.

A jelre elrendelt rohamhoz csatlakoznak a golyószórós félraj csendőrei is, mialatt a golyószóró a szélmalom környékét veszi tűz alá, honnan a rohamozókat erős tűz fogadja. A golyószóró tüze által lefogott felkelők be sem várva a több oldalról előre törő csendőrök rohamát, megadják magukat.

Ma a technika, a gépek korát éljük. A természetes erők munkáját mindinkább helyettesíti a gép, melynek teljesítő képessége mellett eltörpül a gyenge ember akarása.

A harci gépek alkalmazásának lehetősége és szükségessége a fegyveres testületeknél rohamosan nő, s amit ma lehetetlennek tartunk, az rövidesen valóra válhat.

A tanuvallomások értéke és értékelése.

Irta: **KISS ALADÁR** főhadnagy.

Az igazságszolgáltatásban a tanuknak, miután a bíróság sok esetben a tanuvallomások alapján építi fel ítéletét, igen fontos szerep jut. A marasztaló vagy felmentő ítélet rendszerint a terhelő vagy felmentő tanuvallomások következménye s így a tanuk a bünper kimenetelére döntő befolyást gyakorolnak. Ez a befolyás különösen szembetűnik akkor, amikor a bíróság tárgyi bizonyítékok hiányában, ítéletének meghozatalánál kizárólag a tanuk vallomására lesz utalva.

Egy ember sorsát idegen emberek vallomásától tenni függővé, — az emberi gyarlóságnál fogva még a legjobb indulatu tanu is súlyosan tévedhet, — első pillanatra súlyos körülménynek látszik. Igazságszolgáltatásunk mai berendezkedésében ez mégis természetesnek tűnik fel, aminek oka kétségtelenül abban rejlik, hogy a bíróságnak minden, még esküvel megerősített vallomást is, joga van mérlegelni.

Köztudomású, hogy bíránk ezzel a joggal minden adott alkalommal élnek is, s az elhangzott vallomásokat a tanu személyének, egyéniségének, s az összes körülményeknek alapos és körültekintő mérlegelése után fogadják csak el alapul ítéletük meghozatalánál. Ezáltal az emberi gyarlóság határán belül a tévedési lehetőségeket kizárják, s az egyes vallomásokat megfelelően értékelve használják fel, illetve értékesítik.

Nyomozás folyamán tanukkal a csendőr is gyakran foglalkozik. Sok esetben csak rájuk van utalva. Előadásukat mérlegelni, értékelni és értékesíteni azonban csak akkor lesz képes, ha a tanuk egyéniségén kívül a tanuzás lényegét és a téves vallomások több okait legalább is az alább nagy vonásokban ismertetni szándékolt terjedelemben ismeri.

Bűnvádi perrendtartásunk 192. §-a szerint tanuknak azokat az egyéneket nevezzük, akikről feltehető, hogy a büncselekményről és a bűnvádi eljárásra nézve fontos ténykörülményről közvetlen észleleten alapuló tudomásuk van. A bűnvádi eljárás folyamán tehát, törvényeink szerint, csak ezek az egyének lesznek tanuk gyanánt kikérdezhetők.

A nyomozás folyamán azonban, — miután a nyomozás tárgya mindazoknak az adatoknak a ki-puhatolása és megállapítása, melyek a vád emelése vagy nem emelése kérdésében a vádló tájékoztatására szükségesek, — a tanu fogalma már nem lesz szorítható ilyen szűk határok közé, mert a nyomozás nem más, mint előzetes puhatolás. Igen sok egyén kikérdezését kellene a csendőrnek mellőznie, ha a közvetlen észleléshez szigorúan ragaszkodna, s ezért — véleményem szerint a nyomozás során tanuként szerepelhet minden olyan egyén, ki az elkövetett büncselekményről akár saját észlelése, akár másoktól szerzett értesülései alapján a nyomozó csendőrnek felvilágosítást adhat.

A tanukat általában

- a) önként jelentkező,
- b) hivatkozott és
- c) hatóság által felhívott tanuk csoportjába osztjuk.

Önként jelentkező tanuk azok, akik a büncselekményre vonatkozó és általuk tudott ténykörülmé-

nyek előadása végett a csendőrnél önmaguktól jelentkeznek. Előadásuk, miután rendszerint erkölcsi kötelességérzetből folyólag tanuskodnak, legtöbbször értékesek és azt a nyomozás folyamán eredményesen fel lehet használni.

Azokat a tanukat, kikre a nyomozás folyamán akár a sértett, akár a gyanúsított, vagy másik tanu hivatkozik, hivatkozott tanuknak nevezzük. Kikérdezésüket a sértett vagy a gyanúsított rendszerint kérni is fogja a csendőrtől, aminek — ha csak azt különös körülmények nem akadályozzák — a csendőr minden alkalommal tegyen is eleget, mert ellenkező esetben az elfogultság gyanujának teheti ki magát. Előadásuk a sértetthez vagy a gyanúsított-hoz való igen gyakran érdekelt viszonyuknál fogva sok esetben elfogult, s így értékük is csökkent.

Hatóság által felhívott tanuknak azokat az egyéneket nevezzük, kiket a hatóság a büncselekmény elkövetésére vagy a tettes kilétére vonatkozó felvilágosításuk előadása végett vallomástételre felhív. Ezeket a tanukat, miután kilétüket előzőleg a nyomozó közegnek kell megállapítania, kinyomozott tanuknak is nevezhetjük. Ilyen tanuk lesznek azok, akiknek állásuknál, foglalkozásuknál vagy más körülménynél fogva módjukban állhatott az elkövetett büncselekményt megfigyelni vagy a büntetéssel érintkezni, pl. a napnak meghatározott idejében hivatalba menő vagy onnan hazatérő hivatalnokok, továbbá bérkocsisok, hordárok, kocsárosok, kéjnlők stb. Kinyomozásuk, — annak elgondolásával, hogy a büncselekmény elkövetési idejében ki fordulhatott ott meg, vagy hogy a tettes a cselekmény elkövetése után hol fordulhatott meg, — rendszerint nem ütközik különösebb nehézségbe. Előadásuk sok esetben jól értékesíthető, s a tanuságtételre való jelentkezésiük sokszor csupán a magvar embernek a tanuskodástól való közismert tartózkodó magatartása miatt marad el.

A hatóság által felhívott tanuk közé tartoznak még a nyomozó hatóság által vallomástételre hivatalosan felhívott tanuk is. Számuk rendszerint igen nagy, vallomásuk értéke azonban csekély. Gyakorlati tapasztalat szerint a jelentkezőknek legfeljebb 2—3%-a tud csak érdemleges felvilágosítással szolgálni.

A nyomozásnak igen értékes tanuja még a besugó. Besugóra minden nyomozó közegnek feltétlenül szüksége van, mert ezektől igen gyakran juthat értékes adatok birtokába. Rendszerint ellenőrzésre szorulnak. Legalkalmasabb ellenőrzési mód egy másik besugóval való ellenőrzítés, kinek azonban arról, hogy ő ellenőriz, nem szabad tudomással birnia. A besugókkal érintkezni csak a nyomozóközegnek szabad, annak kilétét elárulni, rájuk hivatkozni — perdöntő esetek kivételével —, elhibázott dolog volna. Időnkénti változtatásuk célszerű.

A tanuzás lényegileg:

- az érzékelés,
- az emlékezés (memória) és
- felújítás (reprodukálás) mozzanataira osztható fel.

Érzékelés alatt a külvilágban történt eseményekről érzékszerveink útján való tudomásszerzést, illetve a történeteknek agyunkban való rögzítését értjük. Helyességének alapfeltétele az ép érzék,

s így az érzékelés biztonsága elsősorban is a testi és szellemi épségtől függ. Ezek nélkül a külvilágból nyert benyomásokat helyesen felfogni, érzékelni nem tudjuk s éppen ezért az érzékszerveknek, különösen a látás és hallás érzékszerveinek betegsége vagy fogyatékossága az érzékelés helyességét hátrányosan befolyásolja, esetleg ki is zárja. Ugyancsak hátrányosan befolyásolja mindennemű beteges állapot, pl. egy fejsérülés, neuraszténia stb. Az érzékelés helyességéhez tehát elsősorban szükséges, hogy az észlelés idején érzékszerveink helyesen működjenek.

Az érzékszervek kifogástalan működése a helyes érzékeléshez azonban még nem elegendő. Hányan vannak olyanok, kik ép szemmel bírnak, néznek és látnak anélkül, hogy a látottakat rögzítenék. Ennek oka elsősorban a megfigyelőképesség hiányában keresendő. Sok ember van, aki naponta többször is megnézi zsebóráját, s még sem tudja pontosan megmondani, hogy milyen annak a számlapja. Csupán azért, mert azt csak nézte, de nem figyelte meg. Ahhoz tehát, hogy érzékelésünk jó legyen, érzékszerveink helyes működése mellett megfigyelés is szükséges, s így mindazok, kik megfigyelő képességgel nem bírnak, oly esetekben, midőn csak látás útján érzékeltek, jó tanuk nem lehetnek.

A megfigyelést nagyban befolyásolja az érdeklődés foka, amellyel az illető cselekménnyel vagy eseménnyel szemben viseltettünk. Azokat az eseményeket, melyek érdeklődésünket felkeltették, sokkal jobban megrögzítjük az érdeklődésünket felkelteni nem tudó eseményeknél, aminek oka csupán az, hogy az előbbieket megfigyeltük, az utóbbiakat pedig nem. A fül ideges állapotban hall és rögzít legjobban. Az érdeklődés felkeltése itt is nagy fontossággal bír.

Befolyásolólag hat az érzékelés helyességére a hangulat és indulat. Kivégzések szemlélőinek legtöbbször az események lefolyását a lelki izgalom miatt nem tudja helyesen leírni vagy elbeszélni. A megijedt ember igen sokszor nem tudja előadni azt, amit látott és nem tudja leírni azt, aki megijesztette. A bálban jól mulató, udvarlóktól körülrajongott lány mindent más színben lát és jegyez meg magának, mint a petrezselymet áruló társnője, csupán a hangulatok ellentéte miatt. A haragtól felgerjedt ember sok esetben lecsillapodása után sem lesz képes híven előadni felhevült állapotában elkövetett cselekményeit. Igen fontos tehát annak a megállapítása, hogy az esemény történetkor nem befolyásolta-e a tanut a hangulat vagy indulat és ha igen, milyen irányban történhetett ez a befolyásolás.

Hátrányosan befolyásolja az érzékelés helyességét az is, mikor az észleléssel együtt jár a következtetés. Ezekben az esetekben ugyanis a tanu a látottakból következtetéseket von le, s a történeteket a következtetésekkel együtt rögzíti, esetleg azt mások észleleteivel is kiegészíti, magyarázza, miáltal a valóságtól eltérő képet jegyez meg magának. Egy kettős öngyilkossági esetben két szavahihető tanu a bíróság előtt esküvel erősítve állította, hogy az öngyilkosok kölcsönösen lőttek egymásra. A vallomás alapján az egyik életben maradottat vád alá is helyezték, s csak igen hosszú vizsgálat után sikerült megállapítani, hogy a tanuk a lövés előtti kölcsönös kézfelemelésből következtették állításukat, holott az csak az elbúcsúzásnál eszközölt kézfogás volt. — Egy másik tanu a főtárgyalási elnök azon kérdésére, hogy a vádlottak padján ülők voltak-e támadói, igennel válaszolt. Faggatásra később kijelentette, hogy támadói arcát nem ismerte meg, mert sötét volt. S ekkor azon kérdésre, hogy honnan tudja tehát, hogy ezek voltak a támadói, a legnagyobb nyugalommal azt felelte: ha nem ők lettek volna, bizonyára nem ülnének itt. — Vallomását a látottak alapján való következtetés, amit már okoskodásnak is nevezhetünk, helytelen irányban befolyásolta.

Emlékezés alatt a megtörtént eseményeknek, — a megtörténés időpontjától a tanuvallomás idejéig terjedő, — emlékezetben tartását értjük. Helyessége elsősorban a jó emlékezőtehetségtől függ, mert csak ennek birtokában leszünk képesek az eseményeket agyunkban hosszabb ideig változatlanul megőrizni. Szükséges, hogy az esemény agyunkban benyomást keltve érdeklődésünket ébrentartsa, mert enélkül a történeteket, mint bennünket közelebbről nem érdeklő eseményeket, könnyen elfelejtjük. Befolyásolólag hat még az eset történetétől a reprodukálásig eltelt idő hosszúsága is. A hosszú idő az emlékezést elhomályosítja, esetleg ki is zárja.

Az emlékezés megbízhatósága főleg abban áll, hogy a tanu úgy emlékszik a történetekre, amint azok valóban megtörténtek. Zavarja a megbízható visszaemlékezést, ha a tanuvallomásig a történetekre sokszor gondolunk, azt önmagunkkal vitatjuk, s — az érzékeléshez hasonlóan — saját vagy mások következtetéseiivel kiegészítjük. Ilyen esetben az emlékezés eltér helyességétől, s a történetek helyett hamis képet őrizünk meg.

Az emlékezés megbízhatósága főleg abban áll, hogy a tanu úgy emlékszik a történetekre, amint azok valóban megtörténtek. Zavarja a megbízható visszaemlékezést, ha a tanuvallomásig a történetekre sokszor gondolunk, azt önmagunkkal vitatjuk, s — az érzékeléshez hasonlóan — saját vagy mások következtetéseiivel kiegészítjük. Ilyen esetben az emlékezés eltér helyességétől, s a történetek helyett hamis képet őrizünk meg.

A tanuzás harmadik mozzanata a felújítás (reprodukálás) vagyis a történeteknek visszaadása az érzékelés és emlékezés alapján. Helyessége elsősorban is az érzékelés és emlékezés helyességétől függ. A hibás visszaadás a rossz érzékelés természetes következménye. Befolyásolólag hat rá a bíróság vagy a csendőr előtti elfogódottság, a féltékenység, a gyanúsított iránt érzett részvét, harag, továbbá a női szemérem érzés, a fecsegő természet stb.

Ha a mindennapi életet figyeljük, tapasztaljuk, hogy igen sokan, igen gyakran állítanak olyan dolgokat, melyek a valóságnak egyáltalában nem felelnek meg, vagy attól lényegesen eltérnek. Az eltérés oka nem kereshető mindig a tudatban és akaratban, mert a fentiekből kitűnik, hogy a tanuvallomás helyessége sok esetben a tanutól független körülménytől is függ. Így magyarázható csak meg, hogy teljesen szavahihető és jóhiszemű tanuk a történetekre vonatkozólag sok esetben egymástól lényegesen eltérő vallomást tesznek. Jó tanu csak az lesz, aki a történeteket a valóságnak megfelelően, befolyásmentesen képes visszaadni. Azt, hogy a tanuk legnagyobb része nem ilyen, bizonyítani feleslegesnek gondolom, mert nyomozások alkalmával bizonyára minden csendőrnek volt alkalma ezt tapasztalni, csupán arra hívom fel a figyelmet, hogy legyen minden csendőr óvatos a tanuk előadásainak elfogadásában s igyekezzék azt értékelni.

Az értékelésnél — a már fent részletesen ismertetett körülményeken kívül — sohasem szabad a tanu egyéniségét, jellemét és életkorát figyelmen kívül hagyni, mert ezek ismerete és mérlegelése a helyes értékelése nagyban elősegítik. A komoly, erkölcsös és megbízható tanu előadása a valóságnak megfelelőbb, s így értékesebb lesz a léha, erkölcstelen életet élő, megbízhatatlan tanu előadásánál. A magába zárkózott, másokkal beszélni nem szerető ember szűkszavú előadása is értékesebb lehet a felesleges, mindent tudó és mindent látó tanu előadásánál s veszedelmes volna, ha a csendőr, nem ismerve a tanu egyéniségét, az ilyen sokat beszélő tanunak hitelt adna csak azért, mert „tud beszélni“. Ilyen irányban a csendőr személyi ismereteinek mindenkor nagy hasznát veheti.

Fontos körülmény a tanuk életkora is. Gyermekektől sok esetben hasznos vallomásokot nyerhetünk, aminek oka az, hogy a gyermekek sok mindent észrevesznek és a látottakat befolyásmentesen adják vissza. A nagyobb fiúk, s a jó felfogású iskolás gyermekek rendszerint igen jó tanuk. Érdeklődésük eleven, megfigyelőképességük fokozott, s örömmel állanak a csendőr szolgálatára. A serdülő ifjak, különösen a lányok már nagy óvatosságot igényelnek, mert a körülöttük történő eseményeket, miután legtöbbször önmagukkal vannak elfoglalva, nem figyelik meg. Felnőtt egyéneknél a nő gondosabb, a férfi megbízhatóbb. Előrehaladottabb korban lévő egyének gyakran befolyásolhatók, miért is előadásuk csökkent értékű.

A nyomozó csendőr minden alkalommal tegye megállapítás tárgyává, hogy a tanu nincsen-e érdekelve az ügyben, mert az ilyen tanuk előadása — az elfogultság gyanuja miatt — különös óvatosságot igényel. A sértett — bár sok esetben a nyomozás legfontosabb tanuja — rendszerint túloz, sérelmét nagyítja s ha a csendőr a kellő óvatosságot vele szemben elmulasztja, nyomozását igen könnyen helytelen irányba terelheti.

Nem szabad a csendőrnek figyelmen kívül hagynia azt sem, hogy a tanuk kikérdezési módja azok előadásának helyességére nagy befolyással van. Elhamarkodott, felületes, a dolgok lényegével nem törődő kikérdezéssel nyomozásunknak többet ártunk, mint használunk. Szükséges tehát, hogy a nyomozó csendőrök mindazokat a szabályokat, melyeknek helyességét hosszú gyakorlat tapasztalatai bebizonyították s amelyek a tanuk igazmondásának elősegítésére igen alkalmasak, a tanuk kikérdezésénél szem előtt tartásák. Ezek:

1. A tanut előbb zavartalanul beszélni engedjük, előadását pontosan feljegyezzük, hogy figyelmiünket semmi el ne kerülhesse.
2. Ha a tanu nem tud többet előadni, az ismert mellékkörülmények előadásával serkentjük a további előadásra.
3. Szükség esetén a tanut a helyszínre visszük.
4. Az idő, távolság és napok megállapítását, továbbá a valószínűtlennek látszó körülményeket kísérletileg ellenőrizzük vagy a tanut a visszaemlékezésben fontosabb napok vagy események emiutésével segítjük.

Kísérlet cáfolta meg pl. azt a tanut, aki azt állította, hogy az urának egy kis kanálban ő vitte ki a mérget a kunyhóból a pásztorhoz, mit a pász-

tor aztán a férj ételébe tett. Egy kísérlet bebizonyította, hogy az út megtétele alatt a kanálból minden csepp kicseppent. — Ugyancsak kísérlet útján ellenőrizhető a tanunak az az állítása, hogy sötétben a gyanúsított hangját felismerte. Ez esetben a tanu szemének bekötése után több egyént, köztük a gyanúsítottat is, a tanu mögé kell állítanunk és egyenkint meg kell szólaltatnunk.

Különös figyelmet érdemelnek még azok a tanuk, kik tudatosan adnak elő valótlant. A csendőr sokszor fog találkozni ilyen egyénekkal, kik rendszerint anyagi érdekből, vállalják a hamis tanu gyalázatos szerepét. Legjobban arról ismerhetők fel, hogy az ellenmondásba való keveredéstől tartva előadásukra tulságosan vigyáznak, vagy a másik végletbe esve, mindenre, még a legjelentéktelenebb részletekre is pontosan emlékeznek. Legkönnyebben a részletek feszegetésével hozhatók zavarba és leplezhetőek le.

Az elmondottak lényegét összefoglalva látjuk, hogy a tanuk előadása egymagában — igen sok esetben — keveset érő bizonyíték, s a nyomozás, melyben a bűncselekmény elkövetését s a tettes bűnösségét csupán tanuvallomásokkal tudjuk bizonyítani, sok esetben nem lesz eredményes. Tévedés volna mégis azt gondolni, hogy a tanuvallomásoknak a nyomozás folyamán egyáltalában nincs értéke. A vallomások ugyanis minden alkalommal nagy jelentőséggel bírnak és igen értékesek lesznek, de csak úgy, ha azoknak helyességét módunkban áll ellenőrizni. Ez az ellenőrzés elsősorban és legbiztosabban tárgyi bizonyítékok (bűnjelek) beszerzése által lesz lehetséges. Erre kell tehát a tanuvallomásokot főként felhasználni, mert megdönthetetlen igazság, hogy többet ér egy tárgyi bizonyíték száz tanunál.

Cigányok praktikái.

Irta: GERGELY ENDRE ny. á. százados.

A *Csendőrségi Lapok* múlt évi 13. és 24. számában „Cigányok“, illetve „Hogyan kell a cigányokat ártalmatlanná tenni“ címek alatt két érdekes nyomozást ismertetett. Ezekből kitűnik először is az, hogy szó sem lehet arról, hogy a cigányok közbiztonságellenes tevékenysége Csonkamagyarország területén a békeidőkhöz képest csökkent volna, akár a cigányok számát, akár az általuk elkövetett bűncselekmények súlyosságát tekintjük is. Másodszor pedig az is kitűnik, hogy vannak derék altisztjeink és csendőreink, akik el tudnak bánni a körmönfontan ravasz cigánynépséggel. Nem könnyű dolog ez. Sohasem volt nagy azoknak az őrsparancsnokoknak a száma, akik elmondhatták magukról, hogy cigányokkal szemben komoly eredményeket tudnak elérni. Ehhez mindig sok leleményesség, sok fáradtság, még több kitarítás és tapasztalat volt szükséges. Az előbbi feltételekhez a kellő akaraterő szükséges, a tapasztalat megszerzéséhez pedig az alkalom és a megfelelő idő. Csak hosszabb idő alatt fordul elő az egyes őrsök életében annyi eredményre vezetett cigányeset, hogy azokból a nyomozó csendőrök, — bizony sokszor a maguk kárán, — a cigányfurfangot kitanulhatják. Ezért igen fontosnak tartom, hogy a cigányokról minél többször essék szó,

hogyan azok is tanuljanak az esetekből, akiknek nem volt módjukban ezen a téren személyes tapasztalatokat szerezniük. Az ilyen közlésekben nem annyira az elért eredmény a fontos, hanem minél több részlet közlése a cigányok magatartásáról. Azt hiszem, hogy sok altiszt és csendőr tudna ilyenekről beszámolni, mert hiszen ebben a tekintetben azok az esetek is sok tanulságot nyújthatnak, ahol az eredmény elmaradt.

A következőkben néhány cigány-tapasztalatot akarok felemlíteni, csak úgy, ahogyan eszembe jutnak. Nem új és ismeretlen dolgok ezek, de nem árt róluk beszélni. Legnagyobb részükben Baranya és Somogy megyékből származnak, ahol módomban volt néhány eredményes, de még több igazi eredmény nélküli cigányügyről tudomást szerezni. Ismertem az ezen a részen működött három leghíresebb cigány-rém régi öreg járásőrmestert, Béres Ferenc szigetvári, Gábrriel Alajos dombóvári és Bernschütz József nagykanizsai járásparancsnokokat is, akik rendkívüli eredménnyel működtek a cigányok ellen, de még ők sem mindig hiba nélkül.

Már most a vitéz Horváth Jónás tiszthelyettes nyomozásaiból adódó első tapasztalat az, hogy azon a részen, — úgy látszik, — ma is ugyanaz a helyzet, mint ezelőtt mintegy 20 esztendővel. Az ő nyomozásainak ismertetésében előforduló helységnevek legnagyobb részére még ma is cigányokkal kapcsolatban emlékszem. Úgy látszik, hogy a cigányok bizonyos helyeket valamely oknál fogva szívesebben keresnek fel, mint másokat, még akkor is, ha a csendőrség eleget zaklatja is ott őket. Viszont más részeket többnyire elkerülnék. Ilyen vidék volt például a Duna—Dráva torkolatának szöglete körülbelül a pélfmonostori hegyekig; ide nem szívesen mentek be, mert esetleges menekülésüket egyfelől a Duna, másfelől a Dráva akadályozta.

Vitéz Horváth tiszthelyettes nyomozásaiból kitűnik az is, hogy ha a cigányok elleni nyomozás eredményes, az eredmény mindig nagyobb, mint amekkorára előre számítani lehet. Egy lopás nyomozása kezdetik meg és a végső eredmény több tucat lopás és sok más bűncselekmény kiderítése. Ez régi tapasztalat és igen fontos dolog. Mert nem úgy van ám a dolog, hogy, mondjuk, egy cigánnyal és egy esettel indul meg a nyomozás, azután sok cigány-tettes kerül kézre és sok nyilvántartott „kiderítetlen eset” nyomoztatik ki; a kiderülő esetek legeslegnagyobb része egy őr nyilvántartásában sem szerepel, azokról a csendőrségnek a kiderülésig tudomása sem volt. Ennek oka többek között legtöbbször az, hogy maga a károsult lakosság nem tesz jelentést az illető esetekről; sokszor talán a kár kisebb volta miatt nem, sokszor pedig, — különösen, ha az esetek egy-egy vidéken halmozódnak, — talán azért nem, mert a nyomozást hiábavalónak tartja és ezért az azzal járó herce-hurcától meg akarja magát kímélni. Annak idején az egyik vas megyei őr a szombathelyi kir. ügyészségtől nyomozásra kikért egy oda beszállított cigányt. Ez a cigány különösképpen vallott. Beismert olyan lopásokat, amelyekről senki sem tudott. Előre megmondotta, hogy például az egyik faluban melyik házba tört be, mit lopott el és hogy a lábtörlő-szőnyeg alá rejtett kulcs segítségével hatolt be a háziak távollétében a házba. Mikor a nyomozó járőr az illető faluba és házhoz elvezette, a háziak mit sem akartak tudni

arról, hogy náluk lopás történt volna, — restellték t. i., hogy az esetet nem jelentették, — de mégis be kellett ismerniük, hogy a cigány igazat mondott. Ily módon majdnem harminc olyan lopási eset derült ki, amely egyik őr nyilvántartásában sem szerepelt. Elmondhatjuk tehát, hogy a cigányok sokkal több bűncselekményt követnek el, mint azt az ember hinné.

Hogy a cigány mindig hazudik és tagad, azt már igazán mindenki tudja. És még sem lehet ezt a körülményt eléggé sokszor és eléggé hathatósan minden nyomozó csendőr figyelmébe ajánlani. Minden valamirevaló őrparancsnoknak meg van a maga egy vagy több „bizalmi”, „megbízható” cigánya, akiről azt hiszi, hogy, legalább is neki, nem hazudik, sőt még azt is elhiszi róla, hogy nem is lop (legalább az ő őrskörletében nem). A leghíresebb cigánynyomozóknak is meg volt ez a megrögzött hiedelmük az ő megbízható cigány-besúgóikkal szemben, pedig egyikük sem kerülte el a csalódást. Dorich József tiszthelyettes besúgásra vállalkozott cigányáról is kisült, hogy milyen gézengúz, de ez legalább ráfizetett a dologra. Hogy vitéz Horváth Jónás tiszthelyettes milyen tapasztalatokat szerzett az ő megbízható cigányaival, azt nem tudom, de előbb-utóbb őt is csalódás fogja érni. Egy szóval sem mondom, hogy a nyomozó csendőr az ilyen besúgó-cigányt ne használja fel, hiszen jól tudom, hogy nagyon sok eset ilyen cigányok nélkül sohasem derült volna ki, tehát lehet őket felhasználni, hinni is szabad nekik, de *bízni* bennük nem szabad soha.

A dánosi rablógyilkosság idején az egész országban igen hajtották a cigányokat. Vas- vagy Zalamegyében is összeszedett az egyik járásőrmester talán több mint kétszáz cigányt és egész nyáron együtt tartva őket, nyomozott velük. Igen sok eset kiderült, igaz, hogy a legbűnösebb cigányok közül két legény megszökött a táborból. Az eredményeket jórészt egy megbízható cigány-besúgójának köszönhetette a járásőrmester, akit a többi cigány közé becsempészett. Ez azután kihallgatta a többi beszélgetését és mindent (már amit jónak látott) elmondott a járásőrmesternek. A következő télen azután hírül hozták a járásőrmesternek, hogy egy cigány igen költsékesen a koresmákban, aranyórája is van, amelyről azt mondja, hogy azt az ő barátja, a „járásírmester” adta neki. A járásőrmester azután hamarosan kiderítette, hogy az ő aranyórája „barátja” az ő megbízható besúgója. Kiderült azután az is, hogy a besúgó híven teljesítette kötelességét, de csak félig. A többi cigányt elárulta ugyan, hogy lakat alá kerüljenek, csak hogy azt is megtudta tőlük, hogy a lopott pénzt és ékszert hová rejtették el. Ezt persze nem árulta el, hanem szépen felszedgette magának. De a járásőrmestert ennél jobban bosszantotta az, hogy azt a bizonyos két cigányt is ez a besúgó szöktette meg a táborból, még pedig azért, hogy a többi cigány bizalmát megnyerje és így azok az értékeik rejtekhelyeit neki elárulják.

Ha a cigány valamit beismert a csendőröknek, igyekszik a beismerését a tárgyaláson visszavonni. Elég sokszor eredménnyel. A dombóvári Gábrriel Alajos járásőrmesterről (aki különben cigányul is tudott), járta az a legenda, hogy az ő cigányai nem szokták a beismerésüket visszavonni, mert a járásőrmester el szokott járni főtárgyalásokra, ahol is

leülvén a közönség közé az első sorba, szűrős szemével úgy megijesztette a bűnösöket, hogy azok nem mertek ellene hazudozni.

A hazudozáshoz tartozik a hamis igazolóiratok használata is. Az újszülöttel vándorútra kelnek és igyekeznek azt addig, amíg csak pár napos, lehetőleg sok helyen és más-más néven megkereszteltetni, illetve anyakönyveztetni; a bizonyítványokat is mindjárt minden helyen kiváltják. Ez eléggé ismert dolog. Azt azonban már kevesebben tudják, hogy ez az eljárás nemcsak egy vidéken történik meg, hanem az ország három különböző vidékén is. Persze minden vidéken más-más neveken. Így azután nem lehet csodálkozni azon, hogy egy-egy cigánynál 8—10 keresztlevél is van, pedig a különböző vidékeken szerettek együtt nem igen mutogatják. A zavart növeli az okmányok csereberélése is, nemkülönben az is, hogy ugyanazon cigány vezetékeve, keresztneve, gúnynéve vidékenként változik. Csak az igazi cigány-neve állandó, ezt azonban igen-igen ritka kivétellel csak a cigányok ismerik. (L. 1925. évf. 70. old.)

Az őrök szempontjából nézve vannak otthoni, hazai cigányok, kiknek a neve „*a mi cigányaink*” szokott lenni. Ezek azok a cigányok, akik bizonyos falvak határaiban szoktak huzamos ideig tartózkodni, többnyire felváltva 3—4 szomszédos vagy egymáshoz közel eső falu határában. Ezeket a területileg illetékes őrök legénysége ismeri, névszerint is. Ezek közül kerülnek ki a bizalmi cigányok is. Sok bajt nem szoktak csinálni, valami komolyabb dologban ritkán hagyják magukat rajtaesipetni, mert érdekük, hogy a közeli őrökkel tűrhető lábon legyenek. Ezért többnyire mindjárt szaladnak is jelenteni, ha „idegen” cigányok tűnnek fel a környéken. Szóval egész rendes cigányok. Csakhogy néhány hónapi tartózkodás után egyszerre csak eltűnnek. Hónapok múlva pedig újra hazaérkeznek és a szokott helyen felverik a sátorot. Az első járórt, amely meglátja őket a szokott helyükön, bizalmaskodó vigyorgással köszöntik. A járórvezető leereszkedően megkérdezi: „No, Kuku, megjöttetek?” „Meggyittünk náceságos érmester úr, csókulom a kezit-lábát!” Aztán minden rendben van. Csakhogy! Csakhogy ez a jelenet az alatt az idő alatt, míg távol voltak, már kétszer lejátszódott az ország két másik vidékén, ahová közben szintén „megjötték” haza. Mert ők három vidéken vannak otthon; három különböző vidéken ismerik őket a csendőrök, persze más neveken. Három más vidéken viselik magukat aránylag jól. Az azért persze gesik, hogy a hirtelen elköltözés előtt valami nagyobb lopás történik a környéken, de emiatt nem mindig kerülnek gyanuba és ha gyanuba fogná is őket az őr, hol akadjon rájuk? Ha táviratozna is minden őrre, sehol sem ismernének olyan nevű cigányokat. Mire azután megint visszakerülnek, a dolog elaludt, bizonyítékot szerezni mindenestre igen nehéz volna.

A cigányoknak ezeket a váltakozó otthonait ismerni igen fontos volna, de ez igen ritkán sikerül. Béres Ferenc szigetvári járásőrmester egy ízben utána ment a Szigetvár környékéről eltűnt cigányoknak többrendbeli lólopás miatt; meg is hozott kilenc lovat Heves vármegyéből. Ott volt a második otthon. A harmadikat is kinyomozta, ez Torontál vármegyében volt.

Persze, ez a körvándorlás nem történik olyan szabályosan, mint fent írtam. Sokszor nem minden tagja tűnik el egy-egy cigánycsapatnak. A vándorlás sorrendje sem mindig ugyanaz. Az is meg szokott történni, hogy a hónapokra terjedő távollét helyett néha csak rövidebb időre tűnnek el; ilyenkor azonban csak a szomszédos járásokba vagy vármegyébe szoktak eltávozni. De minden eltávozásuknak, minden megmozdulásuknak meg van a maga oka. Ez az ok pedig vagy lopás, vagy a csendőrség megfélemlítése.

Egy-egy cigánycsapat ugyanis csak kisebb alkalmi lopásokat szokott a maga szakállára elkövetni. Ha nagyobb dologról van szó, mindig több csapat működik együtt. Ez többnyire úgy történik, hogy az otthoni cigányok kiszemelik a betörésre alkalmas helyet és azt alaposan kikémelelik. Ezután megérkezik távolabbi vagy közelebbi vidékről az a csapat, amely a betörést végre fogja hajtani. Most esetleg az otthoni cigányok hírt is adnak a csendőrségnek idegen cigányok érkezéről. (Annak idején Baranyában, sőt Somogyban is, többnyire bácskai cigányokat jelentettek.) Erre a kivezényelt járőröket össze-vissza szaladtatták, persze vigyázva arra, hogy a betörést végrehajtandó csapat lehetőleg felfedezetlen maradjon. A betörés helyét ezeknek közben jól megmutogatják, azután elvonulnak. A többi közelebbi és távolabbi szomszédos csapat a betörés időpontjában vagy szokott helyén maradván, vagy, — ha ez alkalmatlan, — valami útelágazásnál, készenlétbe helyezkedik a lopott holminak gyors és messzire való továbbítása céljából. Ezután a betörésre kiszemelt csapat, amelynek tagjait az illető faluban senki sem ismeri, a betörést végrehajtja, a lopott holmit (állatot) az első készenlétben levő csapatnak átadja és elmenekül. A lopott holmi ezalatt csapattól csapathoz kerül és gyorsan eljut nagy távolságra. Az illető falu határában tartózkodni szokott otthoni csapat közben gondoskodik arról, hogy alibit tudjon igazolni.

Egy alkalommal sikerült a kémkedő és a betörő csapat betörés előtti magatartását utólag megállapítani. Az otthoni ismert cigányok a falu mellett levő legelőn sátoroztak. Természetesen naponta bejártak a faluba. Ellopásra kiszemelték két sertést. A betörés előtt két nappal idegen cigánycsapat érkezett a falu határába és a falutól néhány kilométernyire levő erdőszélen ütött tábort, utaktól távol. Ennek a csapatnak egyes tagjai a falu mellett táborozó otthoni cigányokkal egyenként bementek a faluba, ahol ezek megmutogatták nekik a kiszemelt házat és ólat. A betörés éjjele előtti reggel az otthoni csapat mindenki szemeláttára elvonult. Az idegen csapat az esti szürkületben az erdőszélről a falu alá vonult, éjjel pedig ellopta a két sertést. A két sertés sohasem került meg; elszaladtak a postaláncon.

Nagyon sok csendőr találkozott már koromsötét éjjelen falu végén, vagy útelágazásnál szekérral a legnagyobb csendben álldogáló cigányokkal. (Könnyű nekik csendben lenni, mert a kutyájuk jókor elárulja a járórt; a cigánykutya ugyanis a legtöbbször csendben marad, mikor más kutya ugatna.) Ha megnézi a járórt, hogy milyen cigányok azok, azt tapasztalja, hogy azok általa ismert cigányok, akik a szomszéd falu mellett táboroztak még az este is, és reggelre megint csak a helyükön lesz-